

PROGRAMACIÓN DE PIANO

GRAO ELEMENTAL E GRAO PROFESIONAL

DEPARTAMENTO DE TECLA

Índice

1. Introducción	4.
2. Obxectivos das Ensinanzas Musicais	5.
· 2.1. Obxectivos xerais do Grao Elemental	
· 2.2. Obxectivos xerais do Grao Profesional	
3. Obxectivos Específicos.....	7.
4. Metodoloxía	8.
5. Atención á Diversidade.....	10.
6. Temas Transversais.....	11.
· 6.1. Educación en Valores	
· 6.2. Tratamento das Tecnoloxías da Información e da Comunicación (TIC's)	
7. Actividades culturais e de promoción das ensinanzas.....	12.
8. Secuenciación por Cursos	14.
·Curso 1º G.E	
·8.1.1. Obxectivos	
·8.1.2. Contidos	
·8.1.3. Avaliación	
·8.1.4. Medidas de recuperación	
·8.1.5. Recursos didácticos	
·Curso 2º G.E	
·8.2.1 Obxectivos	
·8.2.2. Contidos	
·8.2.3. Avaliación	
·8.2.4. Medidas de recuperación	
·8.2.5. Recursos didácticos	
·Curso 3º GE	
·8.3.1. Obxectivos	
·8.3.2. Contidos	
·8.3.3 Avaliación	
·8.3.4. Medidas de recuperación	
·8.3.5. Recursos didácticos	
·Curso 4º GE	
·8.4.1. Obxectivos	
·8.4.2. Contidos	
·8.4.3. Avaliación	
·8.4.4 Medidas de recuperación	
·8.4.5. Recursos didácticos	
·Curso 1º GP	
·8.5.1. Obxectivos	
·8.5.2. Contidos	
·8.5.3. Avaliación	
·8.5.4 Medidas de recuperación	
·8.5.5. Recursos didácticos	

- Curso 2º GP
 - 8.6.1. Obxectivos
 - 8.6.2. Contidos
 - 8.6.3. Avaliación
 - 8.6.4 Medidas de recuperación
 - 6.5. Recursos didácticos
- Curso 3º GP
 - 8.7.1. Obxectivos
 - 8.7.2. Contidos
 - 8.7.3. Avaliación
 - 8.7.4 Medidas de recuperación
 - 8.7.5. Recursos didácticos
- Curso 4º GP
 - 8.8.1. Obxectivos
 - 8.8.2. Contidos
 - 8.8.3. Avaliación
 - 8.8.4 Medidas de recuperación
 - 8.8.5. Recursos didácticos
- Curso 5º GP
 - 8.9.1. Obxectivos
 - 8.9.2. Contidos
 - 8.9.3. Avaliación
 - 8.9.4 Medidas de recuperación
 - 8.9.5. Recursos didácticos
- Curso 6º GP
 - 8.10.1. Obxectivos
 - 8.10.2. Contidos
 - 8.10.3. Avaliación
 - 8.10.4 Medidas de recuperación
 - 8.10.5. Recursos didácticos

9. Procedementos de avaliación e seguimento da programación didáctica	67.
10. Procedementos para realizar a avaliación interna do departamento	68.

1. INTRODUCCIÓN

O deseño dos currículos dos graos elemental e profesional dun ensino instrumental ha de cubrir o período de formación máis decisivo da educación dun intérprete. No caso do Piano, tanto o carácter de solista que é propio do instrumento como o abundantísimo repertorio de grande factura que esixe o seu estudio, fan aínda máis palpable a evidencia desta afirmación.

O grao elemental parte da base incuestionable de que a idade á que normalmente se realiza é moi temperá, iso leva consigo a dificultade de adaptar as programacións a uns alumnos nos que xoga menos a consciencia e máis a capacidade imitativa. As moitas horas de práctica necesarias para adquirir as mínimas capacidades e destrezas esixibles nestes niveis, deben racionalizarse tratando de presentar textos atractivos, que estimulen o coñecemento da linguaxe musical dun modo natural, que se apoiem na importancia da memoria e que aprendan a desmitificar a actuación ante o público. Aprender a ler correctamente a partitura, poñendo atención en cada un dos signos e indicacións que nela aparezan, é un hábito que debe adquirirse nesta etapa. Cultivar o gusto polo traballo ben feito, por unha execución de calidade, esteticamente coherente e tecnicamente correcta, é un obxectivo irrenunciabile dende o primeiro momento da formación dun instrumentista.

O grao profesional é o período onde o dominio da técnica instrumental debe quedar practicamente resolto. Así mesmo, o desenvolvemento das capacidades estéticas ha de chegar a discernir con claridade épocas, autores e estilos básicos dentro dos convenios interpretativos ao uso. É tamén o momento de desenvolver un hábito de estudio abondo en número de horas e eficiente en canto á súa distribución e aproveitamento.

A música ha de entenderse como un modo de expresar dunha parte sentimentos e sensacións, pero tamén, e iso é moi importante, como unha linguaxe cunha estética e características propias, dentro dos parámetros de temporalidade e especialidade que lle son connaturales. Percibir todo isto implica adoptar un compromiso artístico que, ao termo desta fase, debería ser claro e posibilitar o ulterior desenvolvemento dunha verdadeira personalidade interpretativa.

A educación de músico, tanto intérprete como compositor, ha de pasar necesariamente por unha toma de conciencia da necesidade dunha bagaxe cultural interdisciplinar e de moitas horas diarias de dedicación ao cultivo da técnica. A formación dun pianista non debe ser insensible a esta realidade e os graos elemental e profesional han de conseguir, en última instancia, sentar as bases sólidas para posibilitar o afondamento artística que se reserva ao grao superior.

FUNDAMENTACIÓN LEGAL.

A presente programación didáctica baséase, en primeiro lugar na Lei Orgánica 2/2006, do 3 de maio, que incide nas ensinanzas artísticas que teñen como finalidade proporcionar ao alumnado unha formación artística de calidade. Por iso, todos os departamentos didácticos constituíntes do conservatorio deben mellorar os aspectos que, anteriormente, puideron desatenderse.

Dado que a LOE, concede total liberdade ás comunidades autónomas, a comunidade de Galicia desenvolveu os Decretos 198/2007, e 203/2007 do 27 de setembro, polo que se establece a ordenación do Grao Elemental e Profesional das Ensinanzas de Réxime Especial de Música. Este decreto complementábase co Decreto 223/2010, do 30 de setembro, que establece o Regulamento Orgánico dos Conservatorios Elementais e Profesionais en Galicia e a Orde do 4 de agosto de 2011 que desenvolve o citado decreto.

Por último, é necesario ter en conta a Circular 15/2011 da Dirección Xeral de Educación pola que se ditan instrucións para determinados aspectos do funcionamento dos Conservatorios Elementais e Profesionais de música.

2. OBXECTIVOS DAS ENSINANZAS.

2.1 Obxectivos xerais do grao elemental.

O grao elemental deberá a contribuir a desenvolver no alumnado as seguintes capacidades:

- Apreciar a importancia da música como linguaxe artística e medio de expresión cultural dos pobos e das persoas.
- Expresarse con sensibilidade musical e estética para interpretar a música de diferentes épocas e estilos, gozar con ela e enriquecer as propias posibilidades de comunicación e de realización persoal.
- Coñecer e valorar a importancia da respiración e do dominio do propio corpo no desenvolvemento da técnica instrumental, da calidade do son e da interpretación.
- Relacionar os coñecementos musicais coas características da escritura e da literatura do instrumento da especialidade, coa finalidade de adquirir as bases que permitan desenvolver a interpretación artística.
- Interpretar en público, coa necesaria seguridade en si mesmo, para vivir a música como medio de comunicación.
- Interpretar música en grupo habituándose a escoitar outras voces ou instrumentos, e adaptarse harmónicamente ao conxunto.
- Ser consciente da importancia do traballo individual e adquirir a capacidade de escoitarse e ser crítico consigo mesmo.
- Valorar o silencio como elemento indispensable para o desenvolvemento da concentración, a audición interna e o pensamento musical.
- Ser consciente da importancia dunha escoita activa como base imprescindible na formación de futuros profesionais.
- Fomentar a utilización do patrimonio musical en xeral, e o galego en particular, como medio indispensable no enriquecemento da persoa e da súa formación musical.

2.2 Obxectivos xerais do grao profesional.

As ensinanzas profesionais de música deberán contribuir a que o alumnado adquira as capacidades seguintes;

- Superar con dominio e capacidade crítica os contidos e os obxectivos formulados nas materias que compoñen o currículo da especialidade elixida.
- Coñecer os elementos básicos das linguaxes musicais, as súas características, as función e as transformacións nos contextos históricos.
- Utilizar o oído interno como base da afinación, da audición harmónica e da interpretación musical.
- Fomentar una imaxe axustada das posibilidades e das características musicais de cada un, tanto a nivel individual como en relación co grupo, coa disposición necesaria para saber integrarse como un membro máis del ou para actuar como responsable de conxunto.
- Compartir vivencias musicais de grupo na aula e fora dela que permitan enriquecer a relación afectiva coa música, a través do canto e da participación instrumental en grupo.
- Valorar o corpo e a mente para utilizar con seguridade a técnica e poder concentrarse na audición e na interpretación.
- Relacionar e aplicar os coñecementos adquiridos en todas as materias que componen o currículo, nas vivencias e nas experiencias propias para acadar unha interpretación artística de calidade.
- Coñecer e aplicar as técnicas do instrumento ou da voz de acordó coas esixencias das obras.
- Adquirir e demostrar os reflexos necesarios para resolver eventualidades que xurdan na interpretación.
- Cultivar a improvisación e a transposición como elementos inherentes á creatividade musical.
- Interpretar individualmente ou dentro da agrupación correspondente obras escritas en todas as linguaxes musicais, afondando no coñecemento dos estilos e as épocas, así como nos recursos interpretativos de cada un destes.
- Actuar en público con autocontrol, dominio da memoria e capacidade comunicativa.

3. OBXECTIVOS ESPECÍFICOS.

A diferenza do Decreto 198/2007, que establece a ordenación do currículo das ensinanzas elementais, no Decreto 203/2007 de ordenación das ensinanzas profesionais recóllese no artigo 6º os obxectivos específicos destas, que serán desenvolvidos de xeito máis concreto no currículo de cada materia e que citaremos nos seguintes apartados deste mesmo punto.

Estes obxectivos específicos ou capacidades que deben ser adquiridos polo alumnado do grao profesional das ensinanzas de música son:

a) Superar con dominio e capacidade crítica os contidos e os obxectivos formulados nas materias que compoñen o currículo da especialidade elixida.

b) Coñecer os elementos básicos das linguaxes musicais, as súas características, as funcións e as transformacións nos contextos históricos.

c) Utilizar o oído interno como base da afinación, da audición harmónica e da interpretación musical.

d) Formar unha imaxe axustada das posibilidades e das características musicais de cada un, tanto a nivel individual como en relación co grupo, coa disposición necesaria para saber integrarse como un membro máis del ou para actuar como responsable do conxunto.

e) Compartir vivencias musicais de grupo na aula e fóra dela que permitan enriquecer a relación afectiva coa música, a través do canto e da participación instrumental en grupo.

f) Valorar o corpo e a mente para utilizar con seguridade a técnica e poder concentrarse na audición e na interpretación.

g) Relacionar e aplicar os coñecementos adquiridos en todas as materias que compoñen o currículo, nas vivencias e nas experiencias propias para acadar unha interpretación artística de calidade.

h) Coñecer e aplicar as técnicas do instrumento ou da voz de acordo coas exixencias das obras.

i) Adquirir e demostrar os reflexos necesarios para resolver eventualidades que xurdan na interpretación.

j) Cultivar a improvisación e a transposición como elementos inherentes á creatividade musical.

k) Interpretar individualmente ou dentro da agrupación correspondente obras escritas en todas as linguaxes musicais, aprofundando no coñecemento dos estilos e das épocas, así como nos recursos interpretativos de cada un destes.

l) Actuar en público con autocontrol, dominio da memoria e capacidade comunicativa.

4. METODOLOXÍA.

A metodoloxía do ensino musical require de un tratamento especial segundo o tema que se aborde en cada momento, o perfil psicolóxico de cada alumno e as súas características específicas.

metodoloxía orientativa:

- Ensino do instrumento é individualizada no seu maior parte, aínda que pode incluír clases colectivas.
- Estilo de ensino é recíproco, é dicir que o profesor dá coñecementos ao alumno, pero este tamén investiga e pregunta achega das súas inquietudes, sacando as súas propias conclusións.
- Os medios que podemos utilizar nas clases poden ser auditivos (*discos, grabacions*), escritos (*partituras, textos*), audiovisuales (*videos, retroproyectores, fotografías*) e materiais (*tubos, pelotas, aparellos de respiración, etc...*)

Os principios metodoloxicos que rixen a elaboración desta programación didáctica dotandoa de coherencia e sentido son:

- **Actividade:** o carácter instrumental da especialidade de piano require da practica, polo que o principio de que as cousas se aprenden facéndoas vai implícito na ensinanza.
- **Autonomía:** cada alumno/a será orientado nas súas clases individuais así como nos ensaios colectivos, ensinándolle a traballar de forma independente e a tomar decisión por si mesmo.
- **Creatividade:** ó tratarse dunha ensinanza artística, toda actividade que realicemos tratará de estimular o pensamento e a imaxinación, buscando conseguir cos alumnos non repitan soamente o que decimos e pedimos.
- **Individualización:** a nosa ensinanza da materia é individual a maior parte do tempo, algo que nos facilita que en cada clase se teña en conta a dimensión persoal e efectivo social de cada alumno ou alumna.
- **Flexibilidade e diversidade de estratexias didácticas:** co fin de conseguir os obxectivos propostos poderemos realizar as adecuacións ou pequenos cambios que fosen precisos na temporalización dos contidos.
- **Convivencia:** cando as actividades requiran dun traballo en equipo fomentárase en todo momento o mellor clima de cordialidade e respecto entre o alumnado.
- **Significación:** esta será unha das vías de motivación que empregaremos, terá aplicación reais.
- **Interdisciplinabilidade:** buscaremos relacionar os contidos da nosa materia cos das outras materias do currículo que curso o noso alumnado para dotalos dunha maior significación.

Os **MÉTODOS DIDÁCTICOS** a decidir para esta programación didáctica tiveronse en conta os seguintes enfoques:

- **Modelo constructivista:** tomando como idea principal que o coñecemento é unha construción persoal na que o/a alumno elabora significados propios a partir duns coñecementos previos, a través dunha actividade e práctica.
- **Aprendizaxe significativa:** este modelo de aprendizaxe está moi relacionado co constructivista, xa que a adquisición de coñecemento polo alumno realizarase construindo sobre os seus propios esquemas, sumando información sobre a que xa ten, que lle será útil para aplicar noutras situación. Para que esto se produza, debemos ter en conta ao longo de toda actividade:
 - Que o alumnado teña unha boa actitude, algo que se consegue facéndolle ver que o que están a facer ten sentido, é dicir ten una finalidade, así como fomentando o bo clima da clase, a autoconfianza, etc.
 - Que o que se ensine presente unha estrutura lóxica dentro da materia, enfocando o traballo de forma globalizadora.
 - Que as novas aprendizaxes se relacionen cos coñecementos previos, é dicir, os contidos deben ter significatividade psicolóxica
 - Que sexan conscientes da importancia do estudo individual, fomentando o interese e o respecto polo hábito de estudo e ensinándolles a maneira de que ese tempo sexa eficiente.

5. ATENCIÓN Á DIVERSIDADE.

Faise necesario considerar a atención ao ANEE (*alumnado con necesidades educativas específicas*), que inclúe extranxeiros, superdotados e os que posúen necesidades educativas especiais, sexa por sufrir unha discapacidade física ou psíquica (sobre todo nas ensinanzas de réxime xeral).

Alumnado estranxeiro.

Os dous problemas mais destacados do tratamento do alumnado estranxeiro veñen dados pola comprensión do idioma e polas tradicións propias da súa cultura. En ocasións, o rexeitamento deste tipo de alumnado a certas actividades ven dado polas costumes da súa cultura (*ou pola diferenza cos plans de estudo, nalgunhas zonas exclusivamente ligadas á práctica instrumental*). O principio de integración pasa por coidar as actividades formuladas, intentando aproveitar os seus coñecementos sobre determinados aspectos do currículo (*por exemplo os referidos a determinados elementos do ritmo, escalas ou sonoridades concretas, compositores do seu país..*). No que se refire á comprensión do idioma, e dado o carácter procedimental deste tipo de ensinanzas, non supón un gran obstáculo. En todos os casos procurárase que o alumnado inmigrante participe cos seus compañeiros e compañeiras nas actividades propostas, de forma que a súa integración véxase favorecida.

Superdotación intelectual.

Defínese ao individuo superdotado como aquel que posúe aptitudes excepcionais e polo tanto, capaz de obter un rendemento superior á media.

O *Real Decreto 943/2003*, polo que se regulan as condicións para flexibilizar a duración dos diversos niveis e etapas do sistema educativo para os alumnos superdotados intelctualmente, trata no seu *Artigo 9* os criterios xerais para flexibilizar a duración dos diversos graos, ciclos e niveles para os alumnos superdotados intelctualmente, nas ensinanzas de réxime especial. Dita flexibilización consistirá na súa incorporación a un curso superior ao que lle corresponda pola súa idade, sempre que a redución destes períodos non supere a metade do tempo establecido con carácter xeral. Non obstante, e ante casos excepcionais, as administracións educativas poderán adoptar medidas de flexibilización sen tal limitación; naturalmente, esta flexibilización incorporará medidas e programas de atención específica para dito alumno.

Hai que distinguir entre a superdotación intelectual e o talento. Un suxeito ten talento cando demostra aptitudes excepcionais para unha faceta artística ou cognoscitiva. Polo tanto, xunto ás necesidades educativas dos superdotados, debemos engadir as de aqueles individuos

do grupo que teñan talento musical, no sentido de aceleración descrito no *RD 943/2003*, ou ben elaborando actividades de ampliación (*é decir, de maior dificultade que as previstas para o seu curso*), de xeito que poda render segundo as súas propias capacidades.

Alumnado con necesidades educativas especiais.

A atención á diversidade chega ao seu máximo exponente ao tratar ao alumnado con necesidades educativas especiais. Este tipo de discentes son persoas que presentan algún tipo de discapacidade, polo que poden precisar unha adaptación dos recursos materiais, ou unha adecuación dos elementos do currículo (*reformulación dos obxectivos, coa conseguinte adaptación dos contidos e dos criterios de avaliación*).

É evidente que a aptitude do individuo non está en relación coa discapacidade que sufra, xa que como facultade humana, a música provoca na persoa unha resposta gratificante, debida á sensibilidade. Pero ademais, no alumnado discapacitado, a música pode ter outros importantes significados, xa que pode paliar esa discapacidade, axudando no proceso de integración, comunicación, estimulación, ou sobre a maneira de asumir o seu problema.

Dadas as características de estas ensinanzas, non se considera nesta programación didáctica. a existencia de alumnado con discapacidade intelectual, aínda que si con discapacidade física, pero si dése ese caso, tomárianse as medidas oportunas para solventar ou adaptarse a ese problema, dependendo da discapacidade intelectual.

6. TEMAS TRANSVERSAIS.

6.1 Educación en valores.

Con esta programación farase fincapé na educación en valores:

- Inculcar e fomentar o rechazo a calquera tipo de discriminación baseada en diferenzas de sexo, raza, clase social e ideoloxía e categoría profesional (*Educación para a PAZ e Educación para a Igualdade de Oportunidades de ambos sexos e prevención da violencia de xénero*): nas clases colectivas, actividades como cantar, favorecen as relación entre o alumnado.

- Adquisición de hábitos da vida saudable e deportiva (*Educación para a Saúde*). A respiración , o coñecemento do corpo, as técnicas de relaxación, etc, permiten ao alumnado apreciar a importancia do coidado da saúde.

- Educación ambiental, respecto pola natureza e dos seres vivos.

- Coñecemento das crenzas, actitudes e valores da nosa tradición e patrimonio cultural. A música en si mesma é patrimonio cultural de todos os pobos. Nestas clases faremos fincapé na tradición propia como estranxeira, valorando a riqueza da que dispoñemos para formarnos como persoas.

6.2 Tratamento das tecnoloxías da información e da comunicación (TIC's).

No referido ás Tecnoloxías da Información e da Comunicación (*TIC*) , a utilización dos medios informáticos supón un importante complemento para o traballo na aula, ampliando os recursos e procedementos. Tamén pódese pedir aos discentes a busca de información, ou ben críticas de prensa, música de filmes, visita a páxinas web de música clásica, etc.

7. ACTIVIDADES CULTURAIS E DE PROMOCIÓN DAS ENSEÑANZAS

Dentro do Proxecto Educativo de Centro do noso Conservatorio, referente ás normas de organización e funcionamento, establécese que estas actividades se poderán clasificar en actos institucionais, cursos e clases maxistras, audicións e outros.

O alumnado terá o dereito de asistir, aínda que non a obriga, ás actividades culturais e de promoción das ensinanza que se organicen dende o departamento, agás nas audicións, onde si deberán participar.

A organización de todas as actividades extraordinarias e complementarias do conservatorio corresponden, como norma xeral, ao Equipo de Actividades Culturais e á Vicedirección como coordinadora do dito equipo. Para todas estas actividades agás as audicións de aula (*non sendo casos especiais que así o requiran*), establecerase un plan de actuación que pode ser consultado no Proxecto Educativo do Centro anteriormente citado.

Capítulo 1º. Actos institucionais

No curso académico 2016/2017 decidiuse iniciar a institucionalización dunha serie de concertos, de xeito que pasaran a formar parte da programación estable do Centro. Seguindo esta liña de continuidade o Departamento Didáctico colaborará, cando sexa posible, nos seguintes actos:

- **Concerto de apertura do Curso Académico.**

- **Concertos Benéficos:** en colaboración con entidades benéficas, coa posibilidade de recadación de donativos. Así mesmo, intentarase celebrar fóra do Centro, nalgún lugar que garanta a maior difusión posible.

- **Ciclos de concertos:** como por exemplo o Ciclo de Primavera onde se convida a solistas e agrupacións tanto externas como formadas por membros do claustro.

- **Actos de graduación:** Alumnado que remata os estudos do 6º curso do grao profesional.

Ademais das actividades que se realicen no seo do propio Centro, intentarase celebrar concertos en salas ou espazos que permitan unha maior proxección e divulgación da nosa tarefa didáctica.

Capítulo 2º. Cursos e clases maxistras

Os cursos e clases maxistras a realizar, unha vez aprobados no seo do departamento correspondente trasladaranse ao Consello Escolar onde se debaterán, e se son autorizados pasarán a ter a consideración de actividades extraescolares ou complementarias do Centro.

No caso de que o Departamento teña algunha proposta, esta deberá ser tratada no mes de setembro e incluída na Programación Xeral Anual. As propostas posteriores a esta data, poderán terse en conta, sempre que sexan autorizadas polo Consello Escolar. No caso de haber orzamento para as actividades, será o Consello Escolar quen estableza os criterios de distribución do mesmo.

Capítulo 3º. Audicións

Atendendo ao que se contempla nos currículos de grao elemental e grao profesional, o departamento organizará audicións do alumnado que se celebrarán de forma continuada ao longo do curso.

Ditas audicións serán públicas e se realizarán en tres períodos ao longo do curso, coordinadas pola Vicedirección.

Solicitarase dos departamentos colaboración para a elaboración de calendarios coas propostas de datas para organizar as diferentes audicións ao longo do curso. Estas propostas serán estudadas pola Vicedirección para poder adxudicar datas, espazos e horarios definitivos.

A aula instrumental en colaboración co departamento didáctico organizará como mínimo tres audicións ao longo do curso, nas que o alumnado deberá participar interpretando as obras programadas como mostra do traballo realizado na clase.

Capítulo 4º. Outros

O Conservatorio colabora con entidades públicas e privadas participando en eventos como os concertos pedagóxicos, concertos no Auditorio Municipal do Concello de Pontareas, entre outros.

O Departamento Didáctico colaborará na medida do posible motivando e preparando ao alumnado para que participe nestas actividades.

8. SECUENCIACIÓN DO CURSO.

Curso 1º GE.

8.1.1. Obxectivos.

- Adoptar unha posición adecuada do corpo con respecto ao instrumento, que posibilite e favoreza a acción do conxunto brazo-antebrazo-man sobre o teclado.
- Coñecer as características e posibilidades sonoras do instrumento e saber utilizalas dentro das esixencias do nivel.
- Mostrar un grado de desenvolvemento técnico que permita abordar, sempre dentro das esixencias do nivel, os distintos estilos de escritura que son posibles nun instrumento da capacidade polifónica do piano.

8.1.2. Contidos.

- Desenvolvemento da percepción interna da propia relaxación, así como dos indispensables esforzos musculares que require a execución instrumental, e procura dun equilibrio satisfactorio entre ambos os factores.
- Bases dunha utilización consciente do peso do brazo.
- Desenvolvemento da habilidade de cada man e do xogo coordinado de ambas.
- Práctica da técnica digital dirixida a incrementar a independencia, a velocidade, a resistencia e a capacidade de diversificación dinámica partindo dos movementos das articulacións dos dedos.
- Estudo dos movementos posibles a partir das distintas articulacións do brazo (boneca, cóbado, ombro), tales como caídas, lanzamentos, desprazamentos laterais, movementos circulares e de rotación e toda a combinatoria que permiten.
- Percepción clara de que a interacción permanente deses tipos de accións constitúen a base de toda técnica pianística eficaz.
- Estudo dos principios da dixitación pianística e o seu desenvolvemento, en función da complexidade progresiva das dificultades que cumpra resolver.
- Desenvolvemento da sensibilidade auditiva como premisa para a obtención dunha boa calidade de son.
- Aprendizaxe dos modos de ataque e de articulación en relación coa dinámica, a condución da frase e a densidade da textura musical.
- Desenvolvemento da capacidade de obter simultaneamente sons de distinta intensidade entre ambas mans ou entre os dedos dunha mesma man, tratando de alcanzar unha diferenciación dinámica que resulta indispensable nun instrumento polifónico como o piano.

- Iniciación ó coñecemento e práctica dos pedais.
- Iniciación á comprensión das estruturas musicais nos seus niveis máis básicos para chegar a unha interpretación consciente e non simplemente intuitiva.
- Adestramento permanente e progresivo da memoria.
- Desenvolvemento de hábitos correctos e eficaces de estudo, estimulando a concentración, o sentido da autocrítica e a disciplina no traballo.
- Selección progresiva en canto ao grao de dificultade dos exercicios, os estudos e as obras do repertorio pianístico que se consideren útiles para o desenvolvemento conxunto de capacidade musical e técnica do alumnado.
- Práctica de conxunto.

8.1.3 Avaliación.

En termos xerais, a avaliación terá un carácter eminentemente formativo co fin de detectar as dificultades no instante en que se produzan e ofrecer medidas de reforzo en calquera momento do curso.

Para elo utilizaranse procedementos e ferramentas variados que permitirán valorar o que se quere medir en cada caso, e que serán determinados polo propio profesor/a en función da adecuación cos obxectivos e os contidos que pretenda avaliar.

A avaliación do proceso de aprendizaxe rexirase por unha serie de principios xerais como son a obxectividade, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística, a transparencia, xa que se aplicarán os criterios de calificación contidos nesta programación didáctica, e a accesibilidade, dado que alumnado e familias disporán de toda a información relacionada coa súa avaliación ao longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe sin limitarse únicamente á calificación trimestral ou final.

Criterios e avaliación:

- Ler textos musicais a primeira vista con fluidez e comprensión. Este criterio de avaliación pretende constatar a capacidade do alumno para se desenvolver cun certo grao de autonomía na lectura dun texto.
- Memorizar e interpretar textos musicais empregando a medida, articulación e fraseo adecuados ao seu contido. Este criterio de avaliación pretende comprobar, a través da memoria, a correcta aplicación dos coñecementos teórico-prácticos da linguaxe musical.
- Interpretar obras de acordo cos criterios do estilo correspondente. Este criterio de avaliación pretende comprobar a capacidade do alumnado para empregar o tempo, a articulación e a dinámica como elementos básicos da interpretación.
- Mostrar nos estudos e nas obras a capacidade de aprendizaxe progresiva individual. Este criterio de avaliación pretende verificar se o alumnado é capaz de aplicar no seu estudo as

indicacións do profesorado e, con elas, desenvolver unha autonomía progresiva de traballo que lle permita valorar correctamente o seu rendemento.

- Interpretar en público, como solista e de memoria, obras representativas do seu nivel no instrumento, con seguridade e control da situación. Este criterio de avaliación trata de comprobar a capacidade de memoria e autocontrol, e o dominio da obra estudada. Así mesmo, pretende estimular o interese polo estudo e fomentar as capacidades de equilibrio persoal que lle permitan afrontarse con naturalidade ante un público.

Mínimos esixibles.

- O alumno terá que interpretar 15 leccións en cada trimestre, pertencentes aos libros de Iniciación e Preparatorio de Tchaikov-Gemiu. Os mínimos no exclúen a obriga ineludible do traballo disciplinario e serio de todo o programa.

- O alumnado deberá participar alomenos nunha audición.

Procedementos e ferramentas de avaliación.

A avaliación ten dúas vertentes:

- **Avaliación continua:** O profesor valorará de forma constante o progreso do alumno durante o curso, así como a súa actitude e asistencia, recollendo dita información no caderno de aula.

- **Avaliación puntual:** Organizaranse audicións trimestrais a nivel de departamento, concertos de alumnos e audicións de aula, onde o profesor valorará a cantidade do traballo presentado e o comportamento do alumno nestes eventos. Para a avaliación das mesmas utilizarase a folla de calibración.

Criterios de cualificación:

Dominio técnico/Interpretativo do repertorio	• Lectura	40 %
	• Fraseo	
	• Articulación	
	• Pedalización	
	• Adecuación ao estilo	
Traballo diario e actitude	• Traballo diario na casa	30 %
	• Traballo e actitude na aula	
Audicións	• Dominio técnico- Interpretativo do repertorio	30 %
	• Actitude fronte ao público	
	• Memoria	

Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

- Demostrar que ten adquiridos os obxectivos específicos ou capacidades de tódalas materias do curso actual. O profesorado titor será o encargado de propoñer a ampliación de matrícula solicitando unha reunión do profesorado de todas as materias do curso elevando a proposta o seu departamento.

- Amosar as adecuadas capacidades de aprendizaxe para superar o curso actual e ao que aspira a acceder. O profesorado das distintas materias acordarán, a través dun informe de ampliación de matrícula cunha cualificación numérica, as capacidades de aprendizaxe e a adquisición dos obxectivos específicos dentro dos prazos marcados polo Centro para dito proceso.

- Obter unha cualificación positiva de todas as materias do curso actual. O informe para ampliación de matrícula será presentado polo xefe de departamento a dirección do Centro previamente o consello escolar.

8.1.5 Medidas de recuperación

Consistirá nunha proba onde alumnado deberá presentar toda a materia que corresponda a avaliación en cuestión, sendo o profesorado o encargado de designar os contidos e as pezas a interpretar na proba.

Procedementos de recuperación ordinarios

Proba por perda de avaliación continua en xuño: O número de faltas no curso que provocan a perda de avaliación continua (xustificadas e sen xustificar) será de 9 e de mais de 3 por trimestre.

O alumno terá dereito a un exame no mes de xuño. A nota resultante da proba será a que figure como cualificación final da materia no curso na convocatoria de xuño.

En caso de perda de avaliación continua de trimestre, o profesor poderá realizar de maneira excepcional unha proba por perda de avaliación continua ao final do trimestre, só por causas moi xustificadas e sempre co consenso de todo o Departamento.

Probas extraordinarias de setembro

O alumnado que non supere a materia de piano en xuño terá dereito a unha proba extraordinaria no mes de setembro. Será o seu profesor o que lle indique, no informe de materia non superada, o repertorio a presentar nesta proba, de acordo coa programación do curso no que se atope o alumno.

8.1.5. RECURSOS DIDÁCTICOS 1º GE.

Repertorio orientativo:

- **Edna Mae Burman.** Unha ducia ao día (Preparatorio)
- **Mathews.** Grado 1
- **Czerny.** Os cinco dedos Op.777: nº1, 2, 3, 4, 5, 7, 8.
- **F. Emonts.** Método Europeo I.
- **Violeta Hemsy de Gainza.** Palitos chinos Volume I a; I b.
- **Antón García-Abril.** Cadernos de Adriana I, II.
- **M. Carra.** Método curso 1º, 1º volume.
- **Kabalewsky.** Op. 39: 1-12, e Op. 89: 1-8.
- **B. Bartok.** Mikrokosmos Vol. I, e “32 Klavierstück” nº 1, 3.
- **Duvernoy.** Estudos op. 176.
- **Tchokov-Gemiu.** “El Piano”. Iniciación, Preparatorio, 1º.
- **Método Bastien.**

Libros de consulta:

- Wolters, Klaus. “Handbuch der Klavierliteratur zu zwei Händen” (Ed. Atlantis Musikbuch)
- Margrath, Jane: The Pianist's guide to standard teaching and performance literature (Ed. Alfred Music)
- Hinson, Maurice: Guide to the Pianist's Repertoire (Ed. Indiana University Press)
- Rattalino, Piero. Historia del piano (Ed. SpanPress)
- Chiantore, Luca. Historia de la técnica pianística (Ed. Alianza Música)
- Ferguson, Howard. La interpretación de los instrumentos de teclado del siglo XIV al XIX (Ed. Alianza Música)
- Banowetz, Joseph. El pedal pianístico, técnicas y uso (Ed. Pirámide)
- Deschaussess, Monique. El intérprete y la música (Ed. Rialp)
- Neuhaus, Heinrich. El arte del piano (Ed. Real Musical)
- Rosen, Charles. El piano: notas y vivencias (Ed. Alianza)
- Schonberg, Harold C. Los grandes pianistas (Ed. Javier Vergara)
- Dalia, Guillermo. Cómo ser feliz si eres músico o tienes uno cerca (Ed. Mundi Música)

CURSO 2º GE.

8.2.1. Obxectivos.

- Adoptar unha posición adecuada do corpo con respecto ao instrumento, que posibilite e favoreza a acción do conxunto brazo-antebrazo-man sobre o teclado Coñecer as características e posibilidades sonoras do instrumento e saber utilizalas dentro das esixencias do nivel.

- Coñecer as características e posibilidades sonoras do instrumento e saber utilizalas dentro das esixencias do nivel.

- Mostrar un grado de desenvolvemento técnico que permita abordar, sempre dentro das esixencias do nivel, os distintos estilos de escritura que son posibles nun instrumento da capacidade polifónica do piano.

8.2.2 .Contidos.

- Desenvolvemento da percepción interna da propia relaxación, así como dos indispensables esforzos musculares que require a execución instrumental, e procura dun equilibrio satisfactorio entre ambos os factores.

- Bases dunha utilización consciente do peso do brazo.

- Desenvolvemento da habilidade de cada man e do xogo coordinado de ambas.

- Práctica da técnica digital dirixida a incrementar a independencia, a velocidade, a resistencia e a capacidade de diversificación dinámica partindo dos movementos das articulacións dos dedos.

- Estudo dos movementos posibles a partir das distintas articulacións do brazo (boneca, cóbado, hombro), tales como caídas, lanzamentos, desprazamentos laterais, movementos circulares e de rotación e toda a combinatoria que permiten.

- Percepción clara de que a interacción permanente deses tipos de accións constitúen a base de toda técnica pianística eficaz.

- Estudo dos principios da dicitación pianística e o seu desenvolvemento, en función da complexidade progresiva das dificultades que cumpra resolver.

- Desenvolvemento da sensibilidade auditiva como premisa para a obtención dunha boa calidade de son.

- Aprendizaxe dos modos de ataque e de articulación en relación coa dinámica, a condución da frase e a densidade da textura musical.

- Desenvolvemento da capacidade de obter simultaneamente sons de distinta intensidade entre ambas mans ou entre os dedos dunha mesma man, tratando de alcanzar unha diferenciación dinámica que resulta indispensable nun instrumento polifónico como o piano.

- Coñecemento e práctica dos pedais.

- Iniciación á comprensión das estruturas musicais nos seus niveis básicos para chegar a unha interpretación consciente e non simplemente intuitiva.

- Adestramento permanente e progresivo da memoria.

- Desenvolvemento de hábitos correctos e eficaces de estudo, estimulando a concentración, o sentido da autocrítica e a disciplina no traballo.

- Selección progresiva en canto ao grao de dificultade dos exercicios, os estudos e as obras do repertorio pianístico que se consideren útiles para o desenvolvemento conxunto de capacidade musical e técnica do alumnado.

- Práctica de conxunto.

8.2.3. Avaliación.

En termos xerais, a avaliación terá un carácter eminentemente formativo co fin de detectar as dificultades no instante en que se produzan e ofrecer medidas de reforzo en calquera momento do curso.

Para elo utilizaranse procedementos e ferramentas variados que permitirán valorar o que se quere medir en cada caso, e que serán determinados polo propio profesor/a en función da adecuación cos obxectivos e os contidos que pretenda avaliar.

A avaliación do proceso de aprendizaxe rexirase por unha serie de principios xerais como son a obxectividade, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística, a transparencia, xa que se aplicarán os criterios de calificación contidos nesta programación didáctica, e a accesibilidade, dado que alumnado e familias disporán de toda a información relacionada coa súa avaliación ao longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe sin limitarse unicamente á calificación trimestral ou final.

Criterios de avaliación

- Ler textos musicais a primeira vista con fluidez e comprensión. Este criterio de avaliación pretende constatar a capacidade do alumno para se desenvolver cun certo grao de autonomía na lectura dun texto.

- Memorizar e interpretar textos musicais empregando a medida, articulación e fraseo adecuados ao seu contido. Este criterio de avaliación pretende comprobar, a través da memoria, a correcta aplicación dos coñecementos teórico-prácticos da linguaxe musical.

- Interpretar obras de acordo cos criterios do estilo correspondente. Este criterio de avaliación pretende comprobar a capacidade do alumnado para empregar o tempo, a articulación e a dinámica como elementos básicos da interpretación.

- Mostrar nos estudos e nas obras a capacidade de aprendizaxe progresiva individual. Este criterio de avaliación pretende verificar se o alumnado é capaz de aplicar no seu estudo as indicacións do profesorado e, con elas, desenvolver unha autonomía progresiva de traballo que lle permita valorar correctamente o seu rendemento.

- Interpretar en público, como solista e de memoria, obras representativas do seu nivel no instrumento, con seguridade e control da situación. Este criterio de avaliación trata de comprobar a capacidade de memoria e autocontrol, e o dominio da obra estudada. Así mesmo, pretende estimular o interese polo estudo e fomentar as capacidades de equilibrio persoal que lle permitan enfrontarse con naturalidade ante un público.

- Actuar como membro dun grupo e manifestar a capacidade de tocar ou cantar, ao mesmo tempo que escoita e se adapta ao resto dos instrumentos ou das voces. Este criterio de avaliación presta atención á capacidade do alumnado para adaptar a súa precisión rítmica, dinámica, etc, á dos seus compañeiros ou compañeiras nun traballo común.

Mínimos esixibles

- O alumno deste nivel, como mínimo, terá que interpretar no primeiro trimestre as últimas 13 leccións do libro de Preparatorio de Tchokov-Gemiu, no 2º e 3º trimestre terá que interpretar 13 leccións do libro 1º de Tchokov-Gemiu.

- Os mínimos non exclúe da obriga ineludible do traballo disciplinario e serio do todo o programa.

- O alumnado deberá participar alomenos nunha audición.

Procedementos e ferramentas de avaliación

A avaliación ten dúas vertentes:

- **Avaliación continua.** O profesor valorará de forma constante o progreso do alumno durante o curso, así como a súa actitude e asistencia, recollendo dita información no caderno de aula.

- **Avaliación puntual.** Organizaranse audicións trimestrais a nivel de departamento, concertos de alumnos e audicións de aula, onde o profesor valorará a cantidade do traballo presentado e o comportamento do alumno nestes eventos.

Para a avaliación das mesmas utilizarase a folla de calibración.

Criterios de cualificación

Dominio técnico - interpretativo do repertorio	• Lectura	40 %
	• Fraseo	
	• Articulación	
	• Pedalización	
	• Adecuación ao estilo	
Traballo diario e actitude	• Traballo diario na casa	30 %
	• Traballo e actitude na aula	
Audicións	• Dominio técnico - interpretativo do repertorio	30 %
	• Actitude fronte ao público	
	• Memoria	

Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

- Demostrar que ten adquiridos os obxectivos específicos ou capacidades de tódalas materias do curso actual. O profesorado titor será o encargado de propoñer a ampliación de matrícula solicitando unha reunión do profesorado de todas as materias do curso elevando a proposta o seu departamento.

- Amosar as adecuadas capacidades de aprendizaxe para superar o curso actual e ao que aspira a acceder. O profesorado das distintas materias acordarán, a través dun informe de ampliación de matrícula cunha cualificación numérica, as capacidades de aprendizaxe e a adquisición dos obxectivos específicos dentro dos prazos marcados polo Centro para dito proceso.

- Obter unha cualificación positiva de todas as materias do curso actual. O informe para ampliación de matrícula será presentado polo xefe de departamento a dirección do Centro previamente o consello escolar

8.2.4. Medidas de recuperación

Consistirá nunha proba onde alumnado deberá presentar toda a materia que corresponda a avaliación en cuestión, sendo o profesorado o encargado de designar os contidos e as pezas a interpretar na proba.

Procedementos de recuperación ordinarios

Proba por perda de avaliación continua en xuño: O número de faltas no curso que provocan a perda de avaliación continua (xustificadas e sen xustificar) será de 9 e de mais de 3 por

trimestre. O alumno terá dereito a un exame no mes de Xuño. A nota resultante da proba será a que figure como cualificación final da materia no curso na convocatoria de Xuño.

En caso de perda de avaliación continua de trimestre, o profesor poderá realizar de maneira excepcional unha proba por perda de avaliación continua ao final do trimestre, só por causas moi xustificadas e sempre co consenso de todo o Departamento.

Probas extraordinarias de setembro

O alumnado que non supere a materia de piano en xuño terá dereito a unha proba extraordinaria no mes de setembro. Será o seu profesor o que lle indique, no informe de materia non superada, o repertorio a presentar nesta proba, de acordo coa Programación do curso no que se atope o alumno.

8.2.5. Recursos didácticos 2º GE

Repertorio orientativo:

- **Edna Mae Burman.** Unha ducia ao día (libro I)
- **Burgmüller.** Estudos nº 1, 2
- **Mathews Grado 2**
- **Gurlitt.** 35 Estudos Op. 130; Sonatinas Op. 214
- **Czerny.** Os cinco dedos Op. 777: no 6, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 17,
- **18. Estudos Op. 599,** Estudos Op. 746, 110 Progressive
- **Exercises Op. 453.**
- **Duvernoy.** Estudos op. 176
- **F. Emonts.** Método Europeo II
- **Violeta Hemsy de Gainza.** Vol II a; II b; III
- **M. Carra.** Método curso 1º, 2º volume
- **Mozart.** Pezas para piano (Mozart Piano pieces)
- **Köhler.** 12 Estudos Op. 151
- **Kabalewsky. Op. 39:** 13-20; e Op. 89
- **B. Bartok.** Mikrokosmos II (ata no 55); e “32 Klavierstück” no 2, 5
- **Z. Nömar.** Cantos de España: O gato e o ratón; Bartolo tiña unha flauta; Tres folliñas, nai; A min gústame o branco; Se a neve escorrega; Os catro muleros

- **Tchokov-Gemiu.** El Piano 2º
- **García-Abril.** Cadernos de Adriana II, III
- **Método Bastien**

Libros de consulta:

- Wolters, Klaus. "Handbuch der Klavierliteratur zu zwei Händen" (Ed. Atlantis Musikbuch)
- Margrath, Jane: The Pianist's guide to standard teaching and performance literature (Ed. Alfred Music)
- Hinson, Maurice: Guide to the Pianist's Repertoire (Ed. Indiana University Press)
- Rattalino, Piero. Historia del piano (Ed. SpanPress)
- Chiantore, Luca. Historia de la técnica pianística (Ed. Alianza Música)
- Ferguson, Howard. La interpretación de los instrumentos de teclado del siglo XIV al XIX (Ed. Alianza Música)
- Banowetz, Joseph. El pedal pianístico, técnicas y uso (Ed. Pirámide)
- Deschaussess, Monique. El intérprete y la música (Ed. Rialp)
- Neuhaus, Heinrich. El arte del piano (Ed. Real Musical)
- Rosen, Charles. El piano: notas y vivencias (Ed. Alianza)
- Schonberg, Harold C. Los grandes pianistas (Ed. Javier Vergara)
- Dalia, Guillermo. Cómo ser feliz si eres músico o tienes uno cerca (Ed. Mundi Música)

Curso 3º GE

8.3.1 Obxectivos.

- Adoptar unha posición adecuada do corpo con respecto ao instrumento, que posibilite e favoreza a acción do conxunto brazo-antebrazo-man sobre o teclado.
- Coñecer as características e posibilidades sonoras do instrumento e saber utilizalas dentro das esixencias do nivel.
- Coñecer as diferentes épocas que abarca a literatura pianística ao longo da súa historia e das esixencias que suscita unha interpretación estilísticamente correcta.
- Mostrar un grado de desenvolvemento técnico que permita abordar, sempre dentro das esixencias do nivel, os distintos estilos de escritura que son posibles nun instrumento da capacidade polifónica do piano.
- Interpretar un repertorio de obras representativas das diferentes épocas e estilos dunha dificultade adecuada ao nivel.

8.3.2 Contidos

- Desenvolvemento da percepción interna da propia relaxación, así como dos indispensables esforzos musculares que require a execución instrumental, e procura dun equilibrio satisfactorio entre ambos os factores.
 - Bases dunha utilización consciente do peso do brazo.
 - Desenvolvemento da habilidade de cada man e do xogo coordinado de ambas.
 - Práctica da técnica digital dirixida a incrementar a independencia, a velocidade, a resistencia e a capacidade de diversificación dinámica partindo dos movementos das articulacións dos dedos.
 - Estudo dos movementos posibles a partir das distintas articulacións do brazo (boneca, cóbado, ombro), tales como caídas, lanzamentos, desprazamentos laterais, movementos circulares e de rotación e toda a combinatoria que permiten.
 - Percepción clara de que a interacción permanente deses tipos de accións constitúen a base de toda técnica pianística eficaz.
 - Estudo dos principios da dixitación pianística e o seu desenvolvemento, en función da complexidade progresiva das dificultades que cumpra resolver.
 - Desenvolvemento da sensibilidade auditiva como premisa para a obtención dunha boa calidade de son.

- Aprendizaxe dos modos de ataque e de articulación en relación coa dinámica, a condución da frase e a densidade da textura musical.

- Desenvolvemento da capacidade de obter simultaneamente sons de distinta intensidade entre ambas mans ou entre os dedos dunha mesma man, tratando de alcanzar unha diferenciación dinámica que resulta indispensable nun instrumento polifónico como o piano, xa se trate da relación entre melodía e acompañamento, ou xa de formas contrapuntísticas de maior ou menos complexidade.

- Coñecemento e práctica dos pedais.

- Iniciación á comprensión das estruturas musicais nos seus niveis (motivos, temas, períodos, frases, seccións, etc), para chegar a unha interpretación consciente e non simplemente intuitiva.

- Adestramento permanente e progresivo da memoria.

- Desenvolvemento de hábitos correctos e eficaces de estudo, estimulando a concentración, o sentido da autocrítica e a disciplina no traballo.

- Selección progresiva en canto ao grao de dificultade dos exercicios, os estudos e as obras do repertorio pianístico que se consideren útiles para o desenvolvemento conxunto de capacidade musical e técnica do alumnado.

- Práctica de conxunto.

8.3.3 Avaliación

En termos xerais, a avaliación terá un carácter eminentemente formativo co fin de detectar as dificultades no instante en que se produzan e ofrecer medidas de reforzo en calquera momento do curso. Para elo utilizaranse procedementos e ferramentas variados que permitirán valorar o que se quere medir en cada caso, e que serán determinados polo propio profesor/a en función da adecuación cos obxectivos e os contidos que pretenda avaliar.

A avaliación do proceso de aprendizaxe rexirase por unha serie de principios xerais como son a obxectividade, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística, a transparencia, xa que se aplicarán os criterios de calificación contidos nesta programación didáctica, e a accesibilidade, dado que alumnado e familias disporán de toda a información relacionada coa súa avaliación ao longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe sin limitarse únicamente á calificación trimestral ou final.

Criterios de avaliación

- Ler textos musicais a primeira vista con fluidez e comprensión. Este criterio de avaliación pretende constatar a capacidade do alumno para se desenvolver cun certo grao de autonomía na lectura dun texto.

- Memorizar e interpretar textos musicais empregando a medida, articulación e fraseo adecuados ao seu contido. Este criterio de avaliación pretende comprobar, a través da memoria, a correcta aplicación dos coñecementos teórico-prácticos da linguaxe musical.

- Interpretar obras de acordo cos criterios do estilo correspondente. Este criterio de avaliación pretende comprobar a capacidade do alumnado para empregar o tempo, a articulación e a dinámica como elementos básicos da interpretación.

- Describir logo dunha audición os trazos característicos das obras escoitadas. Con este criterio, preténdese avaliar a capacidade para percibir e relacionar cos coñecementos adquiridos os aspectos esenciais de obras que o alumnado poida entender segundo o seu nivel de desenvolvemento cognitivo e afectivo, aínda que non as interprete por seren novas para él ou por resultaren aínda inabordables pola súa dificultade técnica.

- Mostrar nos estudos e nas obras a capacidade de aprendizaxe progresiva individual. Este criterio de avaliación pretende verificar se o alumnado é capaz de aplicar no seu estudo as indicacións do profesorado e, con elas, desenvolver unha autonomía progresiva de traballo que lle permita valorar correctamente o seu rendemento.

- Interpretar en público, como solista e de memoria, obras representativas do seu nivel no instrumento, con seguridade e control da situación. Este criterio de avaliación trata de comprobar a capacidade de memoria e autocontrol, e o dominio da obra estudada. Así mesmo, pretende estimular o interese polo estudo e fomentar as capacidades de equilibrio persoal que lle permitan enfrontarse con naturalidade ante un público.

Mínimos esixibles

O alumno deberá presentar o remate do curso, un programa mínimo de 4 obras de estilos diferentes e dous estudos (aclaremos que se trata dun programa de mínimos, sendo conveniente que o alumno traballe en clase un repertorio maior).

Procedementos e ferramentas de avaliación

- **Avaliación continua.** O profesor valorará de forma constante o progreso do alumno durante o curso, así como a súa actitude e asistencia, recollendo dita información no caderno de aula.

- **Avaliación puntual.** Organizaranse audicións trimestrais a nivel de departamento, concertos de alumnos e audicións de aula, onde o profesor valorará a cantidade do traballo presentado e o comportamento do alumno nestes eventos. Para a avaliación das mesmas utilizarase a folla de calibración.

Criterios de cualificación

Dominio técnico - interpretativo do repertorio	• Lectura	40 %
	• Fraseo	
	• Articulación	
	• Pedalización	
	• Adecuación ao estilo	
Traballo diario e actitude	• Traballo diario na casa	30 %
	• Traballo e actitude na aula	
Audicións	• Dominio técnico - interpretativo do repertorio	30 %
	• Actitude fronte ao público	
	• Memoria	

Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

- Demostrar que ten adquiridos os obxectivos específicos ou capacidades de tódalas materias do curso actual. O profesorado titor será o encargado de propoñer a ampliación de matrícula solicitando unha reunión do profesorado de todas as materias do curso elevando a proposta o seu departamento.

- Amosar as adecuadas capacidades de aprendizaxe para superar o curso actual e ao que aspira a acceder. O profesorado das distintas materias acordarán, a través dun informe de ampliación de matrícula cunha cualificación numérica, as capacidades de aprendizaxe e a adquisición dos obxectivos específicos dentro dos prazos marcados polo Centro para dito proceso.

- Obter unha cualificación positiva de todas as materias do curso actual. O informe para ampliación de matrícula será presentado polo xefe de departamento a dirección do Centro previamente o consello escolar

8.3.4. Medidas de recuperación

Consistirá nunha proba onde alumnado deberá presentar toda a materia que corresponda a avaliación en cuestión, sendo o profesorado o encargado de designar os contidos e as pezas a interpretar na proba.

Procedementos de recuperación ordinarios

Proba por perda de avaliación continua en xuño: O número de faltas no curso que provocan a perda de avaliación continua (xustificadas e sen xustificar) será de 9 e de mais de 3 por

trimestre. O alumno terá dereito a un exame no mes de xuño. A nota resultante da proba será a que figure como cualificación final da materia no curso na convocatoria de xuño.

En caso de perda de avaliación continua de trimestre, o profesor poderá realizar de maneira excepcional unha proba por perda de avaliación continua ao final do trimestre, só por causas moi xustificadas e sempre co consenso de todo o Departamento.

Probas extraordinarias de setembro

O alumnado que non supere a materia de piano en xuño terá dereito a unha proba extraordinaria no mes de setembro. Será o seu profesor o que lle indique, no informe de materia non superada, o repertorio a presentar nesta proba, de acordo coa Programación do curso no que se atope o alumno.

8.3.5 Recursos didácticos 3º GE

Repertorio orientativo

Estudos

- **Edna Mae Burman.** Unha ducia ao día (libros II e III)
- **Burgmüller.** Estudos Op. 100 nº 3, 5, 6, 7, 9, 12, 15, 16, 18.
- **Czerny.** Os cinco dedos Op. 777: nº 19, 20, 21, 22, 23, 24.
- Estudos Op. 599, Estudos Op. 746, 110 Progressive Exercises
- Op. 453.
- **Köhler.** 12 Estudos Op. 151
- **Gurlitt.** 35 Estudos Op. 130
- **M. Carra.** Método Curso 2º
- **Lemoine.** Estudos op. 37
- **Bertini.** Estudos op. 100
- **Duvernoy.** Estudos op. 176

Barroco

- **J. S. Bach.** Pequenos preludios: DoM BWV. 939, Dom BWV. 999, DoM BWV. 924
- **Álbum Ana Magdalena.** Menuet en SolM BWV 116, Menuet en Dom BWV 121, Marche mibM BWV 127

Clasicismo

- **Clementi.** Sonatinas 1, 3
- **Beethoven.** Sonatina nº 5
- **Georg Benda.** 34 Sonatas
- **Mozart.** Pezas Kv. 15 (2 ó 3 segundo a dificultade) e Menuet K.6 ó K.7
- **Ignaz Pleyel.** Six Sonatinas
- **Schubert.** Ländler D.366 nº 1, 8, 5, 15

Romanticismo, Nacionalismo

- **Theodor Kirchner.** Neue Kinderszenen Op. 55
- **Schumann.** Álbum da Mocidade nº 1, 2, 3, 4, 5, 8, 10, 12
- **Tchaikowsky.** Álbum de a Mocidade nº 5
- **E. Granados.** “Contos da mocidade” nº 6
- **Gurlitt.** Sonatinas Op. 214, Albumleaves for the Young Op. 101

Moderno

- **B. Bartok.** Mikrokosmos II (desde no 56); Mikrokosmos III (ata no 75)
- “**32 Klavierstück**” nº 8, 9, 10, 13, 20. For Children.
- **Z. Nömar.** Cantos de España: A tarara; O patio da miña casa; Ocencerru da vaca; Romance anónimo
- **Álbum de Colien.** Muntanyí (Joseph M. Mestres Quadreny), Melodía Mozárabe (Joseph Adoitar)

Libros de consulta:

- Wolters, Klaus. “Handbuch der Klavierliteratur zu zwei Händen” (Ed. Atlantis Musikbuch)
- Margrath, Jane: The Pianist's guide to standard teaching and performance literature (Ed. Alfred Music)
- Hinson, Maurice: Guide to the Pianist's Repertoire (Ed. Indiana University Press)
- Rattalino, Piero. Historia del piano (Ed. SpanPress)
- Chiantore, Luca. Historia de la técnica pianística (Ed. Alianza Música)
- Ferguson, Howard. La interpretación de los instrumentos de teclado del siglo XIV al XIX (Ed. Alianza Música)

- Banowetz, Joseph. El pedal pianístico, técnicas y uso (Ed. Pirámide)
- Deschaussess, Monique. El intérprete y la música (Ed. Rialp)
- Neuhaus, Heinrich. El arte del piano (Ed. Real Musical)
- Rosen, Charles. El piano: notas y vivencias (Ed. Alianza)
- Schonberg, Harold C. Los grandes pianistas (Ed. Javier Vergara)
- Dalia, Guillermo. Cómo ser feliz si eres músico o tienes uno cerca (Ed. Mundi Música)

Curso 4º GE

8.4.1. Obxectivos.

- Adoptar unha posición adecuada do corpo con respecto ao instrumento, que posibilite e favoreza a acción do conxunto brazo-antebrazo-man sobre o teclado.
- Coñecer as características e posibilidades sonoras do instrumento e saber utilizalas dentro das esixencias do nivel.
- Coñecer as diferentes épocas que abarca a literatura pianística ao longo da súa historia e das esixencias que suscita unha interpretación estilísticamente correcta.
- Mostrar un grado de desenvolvemento técnico que permita abordar, sempre dentro das esixencias do nivel, os distintos estilos de escritura que son posibles nun instrumento da capacidade polifónica do piano.
- Interpretar un repertorio de obras representativas das diferentes épocas e estilos dunha dificultade adecuada ao nivel.

8.4.2 Contidos

- Desenvolvemento da percepción interna da propia relaxación, así como dos indispensables esforzos musculares que require a execución instrumental, e procura dun equilibrio satisfactorio entre ambos os factores.
- Bases dunha utilización consciente do peso do brazo.
- Desenvolvemento da habilidade de cada man e do xogo coordinado de ambas.
- Práctica da técnica digital dirixida a incrementar a independencia, a velocidade, a resistencia e a capacidade de diversificación dinámica partindo dos movementos das articulacións dos dedos.
- Estudo dos movementos posibles a partir das distintas articulacións do brazo (boneca, cóbado, ombro), tales como caídas, lanzamentos, desprazamentos laterais, movementos circulares e de rotación e toda a combinatoria que permiten.
- Percepción clara de que a interacción permanente deses tipos de accións constitúen a base de toda técnica pianística eficaz.
- Estudo dos principios da dixitación pianística e o seu desenvolvemento, en función da complexidade progresiva das dificultades que cumpra resolver.
- Desenvolvemento da sensibilidade auditiva como premisa para a obtención dunha boa calidade de son.

- Aprendizaxe dos modos de ataque e de articulación en relación coa dinámica, a condución da frase e a densidade da textura musical.

- Desenvolvemento da capacidade de obter simultaneamente sons de distinta intensidade entre ambas mans ou entre os dedos dunha mesma man, tratando de alcanzar unha diferenciación dinámica que resulta indispensable nun instrumento polifónico como o piano, xa se trate da relación entre melodía e acompañamento, ou xa de formas contrapuntísticas de maior ou menos complexidade.

- Coñecemento e práctica dos pedais.

- Iniciación á comprensión das estruturas musicais nos seus niveis (motivos, temas, períodos, frases, seccións, etc), para chegar a unha interpretación consciente e non simplemente intuitiva.

- Adestramento permanente e progresivo da memoria.

- Desenvolvemento de hábitos correctos e eficaces de estudo, estimulando a concentración, o sentido da autocrítica e a disciplina no traballo.

- Selección progresiva en canto ao grao de dificultade dos exercicios, os estudos e as obras do repertorio pianístico que se consideren útiles para o desenvolvemento conxunto de capacidade musical e técnica do alumnado.

- Práctica de conxunto.

8.4.3 Avaliación

En termos xerais, a avaliación terá un carácter eminentemente formativo co fin de detectar as dificultades no instante en que se produzan e ofrecer medidas de reforzo en calquera momento do curso. Para elo utilizaranse procedementos e ferramentas variados que permitirán valorar o que se quere medir en cada caso, e que serán determinados polo propio profesor/a en función da adecuación cos obxectivos e os contidos que pretenda avaliar.

A avaliación do proceso de aprendizaxe rexirase por unha serie de principios xerais como son a obxectividade, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística, a transparencia, xa que se aplicarán os criterios de calificación contidos nesta programación didáctica, e a accesibilidade, dado que alumnado e familias disporán de toda a información relacionada coa súa avaliación ao longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe sin limitarse únicamente á calificación trimestral ou final.

Criterios de avaliación

- Ler textos musicais a primeira vista con fluidez e comprensión. Este criterio de avaliación pretende constatar a capacidade do alumno para se desenvolver cun certo grao de autonomía na lectura dun texto.

- Memorizar e interpretar textos musicais empregando a medida, articulación e fraseo adecuados ao seu contido. Este criterio de avaliación pretende comprobar, a través da memoria, a correcta aplicación dos coñecementos teórico-prácticos da linguaxe musical.

- Interpretar obras de acordo cos criterios do estilo correspondente. Este criterio de avaliación pretende comprobar a capacidade do alumnado para empregar o tempo, a articulación e a dinámica como elementos básicos da interpretación.

- Describir logo dunha audición os trazos característicos das obras escoitadas. Con este criterio, preténdese avaliar a capacidade para percibir e relacionar cos coñecementos adquiridos os aspectos esenciais de obras que o alumnado poida entender segundo o seu nivel de desenvolvemento cognitivo e afectivo, aínda que non as interprete por seren novas para él ou por resultaren aínda inabordables pola súa dificultade técnica.

- Mostrar nos estudos e nas obras a capacidade de aprendizaxe progresiva individual. Este criterio de avaliación pretende verificar se o alumnado é capaz de aplicar no seu estudo as indicacións do profesorado e, con elas, desenvolver unha autonomía progresiva de traballo que lle permita valorar correctamente o seu rendemento.

- Interpretar en público, como solista e de memoria, obras representativas do seu nivel no instrumento, con seguridade e control da situación. Este criterio de avaliación trata de comprobar a capacidade de memoria e autocontrol, e o dominio da obra estudada. Así mesmo, pretende estimular o interese polo estudo e fomentar as capacidades de equilibrio persoal que lle permitan enfrontarse con naturalidade ante un público.

Mínimos esixibles

O alumno deberá presentar o remate do curso, un programa mínimo de 4 obras de estilos diferentes e dous estudos (aclaremos que se trata dun programa de mínimos, sendo conveniente que o alumno traballe en clase un repertorio maior).

Procedementos e ferramentas de avaliación

- **Avaliación continua.** O profesor valorará de forma constante o progreso do alumno durante o curso, así como a súa actitude e asistencia, recollendo dita información no caderno de aula.

- **Avaliación puntual.** Organizaranse audicións trimestrais a nivel de departamento, concertos de alumnos e audicións de aula, onde o profesor valorará a cantidade do traballo presentado e o comportamento do alumno nestes eventos. Para a avaliación das mesmas utilizarase a folla de calibración.

Criterios de cualificación

Dominio técnico - interpretativo do repertorio	• Lectura	40 %
	• Fraseo	
	• Articulación	
	• Pedalización	
	• Adecuación ao estilo	
Traballo diario e actitude	• Traballo diario na casa	30 %
	• Traballo e actitude na aula	
Audicións	• Dominio técnico - interpretativo do repertorio	30 %
	• Actitude fronte ao público	
	• Memoria	

Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

- Demostrar que ten adquiridos os obxectivos específicos ou capacidades de tódalas materias do curso actual. O profesorado titor será o encargado de propoñer a ampliación de matrícula solicitando unha reunión do profesorado de todas as materias do curso elevando a proposta o seu departamento.

- Amosar as adecuadas capacidades de aprendizaxe para superar o curso actual e ao que aspira a acceder. O profesorado das distintas materias acordarán, a través dun informe de ampliación de matrícula cunha cualificación numérica, as capacidades de aprendizaxe e a adquisición dos obxectivos específicos dentro dos prazos marcados polo Centro para dito proceso.

- Obter unha cualificación positiva de todas as materias do curso actual. O informe para ampliación de matrícula será presentado polo xefe de departamento a dirección do Centro previamente o consello escolar

8.4.4. Medidas de recuperación

Consistirá nunha proba onde alumnado deberá presentar toda a materia que corresponda a avaliación en cuestión, sendo o profesorado o encargado de designar os contidos e as pezas a interpretar na proba.

Procedementos de recuperación ordinarios

Proba por perda de avaliación continua en xuño: O número de faltas no curso que provocan a perda de avaliación continua (xustificadas e sen xustificar) será de 9 e de mais de 3 por

trimestre. O alumno terá dereito a un exame no mes de xuño. A nota resultante da proba será a que figure como cualificación final da materia no curso na convocatoria de xuño.

En caso de perda de avaliación continua de trimestre, o profesor poderá realizar de maneira excepcional unha proba por perda de avaliación continua ao final do trimestre, só por causas moi xustificadas e sempre co consenso de todo o Departamento.

Probas extraordinarias de setembro

O alumnado que non supere a materia de piano en xuño terá dereito a unha proba extraordinaria no mes de setembro. Será o seu profesor o que lle indique, no informe de materia non superada, o repertorio a presentar nesta proba, de acordo coa Programación do curso no que se atope o alumno.

8.4.5 Recursos didácticos 4º GE

Repertorio orientativo

Estudos

- **Edna Mae Burman.** Unha ducia ao día (Libro IV)
- **Brahms.** Exercicio nº 7 dos “51 exercicios para piano”
- **Burgmüller.** Estudos Op. 100 nº 10, 11, 13, 14, 17, 20, 21, 22, 23, 24.
- **Cramer.** Estudo nº 1.
- **Czerny.** Estudos Op. 636
- **M. Carra.** Método curso 3º.
- **Lemoine.** Estudos op.37
- **Bertini.** Estudos op. 100
- **Kirchner, Theodor.** 100 Kleine Studien Op. 71, Vol. I
- **Heller.** 25 Etudes Op. 47

Barroco

- **J. S. Bach.** Pequenos preludios: DoM BWV. 933; Dom BWV. 934; Rem BWV. 935; Mim BWV. 938; Mim BWV. 941; Lam BWV. 942; FaM BWV. 927; Rem BWV. 926; Rem BWV. 940.
- **Álbum Ana Magdalena:** Polonesa BWV. 123, e Invencións a 2 voces nº 1 e 8.

Clasicismo

- **Diabelli.** Sonatinas Op. 151 nº 1, 2

- **Georg Benda.** 34 Sonatas
- **Beethoven.** Sonatina nº 6
- **Ignaz Pleyel.** Six Sonatinas
- **Clementi.** Sonatinas Op. 36 nº 2, 3, 4, 6
- **Kuhlau.** Sonatinas Op. 20 nº 1; Op. 88 nº 1, 2
- **Haydn.** Sonatas Hob.XVI/II-nº5; XVI/4; XVI/8, Sonatinas Hob.XI/35 na M; Hob.XI/75 en a M
- **Dusseck.** Sonatina Op.20 nº 1

Romanticismo, Nacionalismo

- **Schumann.** Álbum de Mocidade nº 10, 11, 12, 14, 28, 35. Escenas de nenos nº 1
- **Theodor Kirchner.** Neue Kinderszenen Op. 55
- **Tchaikowsky.** Álbum de a Mocidade no 1, 8, 16
- **S. Heller.** Album for the Young Op. 138; Preludios Op. 119
- **Mendelssohn.** Romanza sen palabras Op. 30 nº 6
- **E. Granados.** Ciclo “Contos da mocidade”: “Conto vello”, “Vindo da fonte”, “Dedicatoria”, “A pantasma”
- **Gurlitt.** Albumleaves for the Young Op. 101
- **E. Grieg.** Liric Pieces Op. 12

Moderno

- **B. Bartok.** Mikrokosmos III (desde nº 76) e “32 Klavierstück” nº 19, 23, 24, 31.
- **Edward Elgar.** Sonatina for Piano
- For children. 10 piezas fáciles.
- Álbum de Colien. Janeira (Jorge Peixinho), Pins (Albert Sardá)
- **Casella.** 11 piezas infantiles
- **Prokofiev.** 20 piezas fáciles op. 65
- **Stravinsky.** Los cinco dedos
- **Shostakovich.** 6 piezas infantiles
- **Ch. Corea.** Children´s songs

Libros de consulta:

- Wolters, Klaus. "Handbuch der Klavierliteratur zu zwei Händen" (Ed. Atlantis Musikbuch)
- Margrath, Jane: The Pianist's guide to standard teaching and performance literature (Ed. Alfred Music)
- Hinson, Maurice: Guide to the Pianist's Repertoire (Ed. Indiana University Press)
- Rattalino, Piero. Historia del piano (Ed. SpanPress)
- Chiantore, Luca. Historia de la técnica pianística (Ed. Alianza Música)
- Ferguson, Howard. La interpretación de los instrumentos de teclado del siglo XIV al XIX (Ed. Alianza Música)
- Banowetz, Joseph. El pedal pianístico, técnicas y uso (Ed. Pirámide)
- Deschaussess, Monique. El intérprete y la música (Ed. Rialp)
- Neuhaus, Heinrich. El arte del piano (Ed. Real Musical)
- Rosen, Charles. El piano: notas y vivencias (Ed. Alianza)
- Schonberg, Harold C. Los grandes pianistas (Ed. Javier Vergara)
- Dalia, Guillermo. Cómo ser feliz si eres músico o tienes uno cerca (Ed. Mundi Música)

8.5 Curso: 1º de GP

8.5.1 Obxectivos

- Desenvolveranse nos alumnos as seguintes capacidades:
- Coñecer as diversas convencións interpretativas vixentes en distintos períodos da música instrumental, especialmente as referidas á escritura rítmica ou á ornamentación.
- Desenvolver a técnica de interpretación de diferentes planos sonoros ou entramado polifónico de dúas ou tres voces (especialmente no repertorio barroco).
- Adquirir e aplicar progresivamente ferramentas e competencias para o desenvolvemento da memoria.
- Desenvolver a capacidade de lectura a primeira vista e aplicar con autonomía progresivamente maior os coñecementos musicais para a improvisación co instrumento.
- Aplicar con autonomía progresivamente maior os coñecementos musicais para solucionar por sí mesmo os diversos problemas de execución que poidan presentarse relativos a dixitación, pedalización, fraseo, dinámica.
- Dominar progresivamente a técnica e as posibilidades sonoras e expresivas do instrumento, así como alcanzar e demostrar a sensibilidade auditiva necesaria para perfeccionar gradualmente a calidade sonora.
- Interpretar un repertorio que inclúa obras representativas de diferentes épocas e estilos de dificultade adecuada a este nivel.

8.5.2 Contidos

- Estudo en profundidade da dixitación e a súa problemática.
- Desenvolvemento e perfeccionamento de toda a gama de modos de ataque.
- A utilización progresivamente maior do peso do brazo como principal fonte de forza e de control da sonoridade.
- A dinámica, a precisión na realización das diversas indicacións que a ela se refiren e o equilibrio dos niveis e calidades de son resultantes.
- A utilización dos pedais e a potenciación que experimentaron os seus recursos na evolución da escritura pianística.
- O fraseo e a súa adecuación aos diferentes estilos; ligado a iso, o desenvolvemento da cantabilidade no piano.

- Iniciación á interpretación da música contemporánea e ao coñecemento das súas grafías e efectos.
- Adestramento permanente e progresivo da memoria.
- Práctica da lectura a vista.
- Desenvolvemento de acompañamentos. Improvisación melódica sobre unha base armónica.
- Análise das obras que se interpretan como base para unha memorización consciente e segura do texto, non meramente mecánica e intuitiva.
- Audicións comparadas de grandes intérpretes para analizar de xeito crítico as características das súas versións.
- Participación en audicións públicas interpretando obras de diferentes estilos.

8.5.3 Avaliación

En termos xerais, a avaliación terá un carácter eminentemente formativo co fin de detectar as dificultades no instante en que se produzan e ofrecer medidas de reforzo en calquera momento do curso.

Para elo utilizaranse procedementos e ferramentas variados que permitirán valorar o que se quere medir en cada caso, e que serán determinados polo propio profesor/a en función da adecuación cos obxectivos e os contidos que pretenda avaliar.

A avaliación do proceso de aprendizaxe rexirase por unha serie de principios xerais como son a obxectividade, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística, a transparencia, xa que se aplicarán os criterios de calificación contidos nesta programación didáctica, e a accesibilidade, dado que alumnado e familias disporán de toda a información relacionada coa súa avaliación ao longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe sin limitarse unicamente á calificación trimestral ou final.

Criterios de avaliación

- Utilizar o esforzo muscular, a respiración e relaxación adecuados ás esixencias da execución pianística. Con este criterio preténdese avaliar o dominio da coordinación motriz e o equilibrio entre os indispensables esforzos musculares que require a execución pianística e o grao de relaxación necesaria para evitar tensións que conduzan a unha perda de control na execución.
- Demostrar o dominio na execución de estudos e obras sen desligar os aspectos técnicos dos musicais. Este criterio avalía a capacidade de relacionar os coñecementos técnicos e teóricos necesarios para alcanzar unha interpretación adecuada.

- Demostrar sensibilidade auditiva no uso das posibilidades sonoras do piano. Mediante este criterio preténdese avaliar o coñecemento das características e do funcionamento mecánico do instrumento e a utilización das súas posibilidades.
- Demostrar capacidade para abordar individualmente o estudo das obras de repertorio. Con este criterio preténdese avaliar a autonomía do alumnado e a súa competencia para emprender o estudo individualizado e a resolución dos problemas que se lle susciten no estudo.
- Demostrar solvencia na lectura a primeira vista e capacidade progresiva na improvisación sobre o instrumento. Este criterio avalía a competencia progresiva que adquira o alumnado na lectura a primeira vista así como a súa desenvoltura para abordar a improvisación no instrumento aplicando os coñecementos adquiridos.
- Interpretar obras das distintas épocas e estilos. Trátase de avaliar o coñecemento que o alumnado posúe do repertorio do seu instrumento e das súas obras máis representativas, así como o grao de sensibilidade e imaxinación para aplicar os criterios estéticos correspondentes.
- Interpretar de memoria obras do repertorio solista de acordo cos criterios do estilo correspondente. Mediante este criterio valórase o dominio e a comprensión que o alumnado posúe das obras, así como a capacidade de concentración sobre o resultado sonoro das mesmas.
- Demostrar a autonomía necesaria para abordar a interpretación dentro das marxes de flexibilidade que permita o texto musical. Este criterio avalía o concepto persoal estilístico e a liberdade de interpretación dentro do respecto ao texto.
- Mostrar unha autonomía progresivamente maior na resolución de problemas técnicos e interpretativos. Con este criterio quérese comprobar o desenvolvemento que o alumnado alcanzou en canto aos hábitos de estudo e a capacidade autocrítica.
- Presentar en público un programa adecuado ao seu nivel, demostrando capacidade comunicativa e calidade artística. Mediante este criterio preténdese avaliar a capacidade de autocontrol e grao de madureza da súa personalidade artística.

Mínimos esixibles

O alumno deberá presentar o remate do curso, un programa mínimo de 4 obras de estilos diferentes e dous estudos (aclaremos que se trata dun programa de mínimos, sendo conveniente que o alumno traballe en clase un repertorio maior).

O alumnado deberá participar alomenos nunha audición

Procedementos e ferramentas de avaliación

A avaliación ten dúas vertentes:

- **Avaliación continua.** O profesor valorará de forma constante o progreso do alumno durante o curso, así como a súa actitude e asistencia, recollendo dita información no caderno de aula.
- **Avaliación puntual.** Organizaranse audicións trimestrais a nivel de departamento, concertos de alumnos e audicións de aula, onde o profesor valorará a cantidade do traballo presentado e o comportamento do alumno nestes eventos. Para a avaliación das mesmas utilizarase a folla de calibración.

Criterios de cualificación

Dominio técnico - interpretativo do repertorio	• Lectura	40 %
	• Fraseo	
	• Articulación	
	• Pedalización	
	• Adecuación ao estilo	
Traballo diario e actitude	• Traballo diario na casa	30 %
	• Traballo e actitude na aula	
Audicións	• Dominio técnico - interpretativo do repertorio	30 %
	• Actitude fronte ao público	
	• Memoria	

Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

- Demostrar que ten adquiridos os obxectivos específicos ou capacidades de tódalas materias do curso actual. O profesorado titor será o encargado de propoñer a ampliación de matrícula solicitando unha reunión do profesorado de todas as materias do curso elevando a proposta o seu departamento.
- Amosar as adecuadas capacidades de aprendizaxe para superar o curso actual e ao que aspira a acceder. O profesorado das distintas materias acordarán, a través dun informe de ampliación de matrícula cunha cualificación numérica, as capacidades de aprendizaxe e a adquisición dos obxectivos específicos dentro dos prazos marcados polo Centro para dito proceso.
- Obter unha cualificación positiva de todas as materias do curso actual. O informe para ampliación de matrícula será presentado polo xefe de departamento a dirección do Centro previamente o consello escolar

8.5.4 Medidas de recuperación

Consistirá nunha proba onde alumnado deberá presentar toda a materia que corresponda a avaliación en cuestión, sendo o profesorado o encargado de designar os contidos e as pezas a interpretar na proba.

Procedementos de recuperación ordinarios

Proba por perda de avaliación continua en xuño: O número de faltas no curso que provocan a perda de avaliación continua (xustificadas e sen xustificar) será de 9 e de mais de 3 por trimestre. O alumno terá dereito a un exame no mes de xuño. A nota resultante da proba será a que figure como cualificación final da materia no curso na convocatoria de xuño.

En caso de perda de avaliación continua de trimestre, o profesor poderá realizar de maneira excepcional unha proba por perda de avaliación continua ao final do trimestre, só por causas moi xustificadas e sempre co consenso de todo o Departamento.

Probas extraordinarias de setembro

O alumnado que non supere a materia de piano en xuño terá dereito a unha proba extraordinaria no mes de setembro. Será o seu profesor o que lle indique, no informe de materia non superada, o repertorio a presentar nesta proba, de acordo coa Programación do curso no que se atope o alumno.

8.5.5 Recursos didácticos 1ºgp.

Repertorio orientativo

Estudos

- **Heller:** Estudos Op. 46, Op. 47, Op. 45
- **J. B. Cramer.** Etudes mélodiques Op. 107, Etudes en 4 Cahiers
- **Godard.** Estudos melódicos Op. 149
- **Moszkowski.** Pequenos estudos Op. 91
- **Pozzoli.** Estudos de movemento rápido
- **Burgmüller.** Op. 105; Op. 109
- **Czerny.** Op. 299, Op. 636
- **Jensen.** Op. 32
- **Kirchner, Theodor.** 100 Kleine Studien Op. 71, Vol II
- **Lemoine.** Estudos Op. 37

- **Bertini.** Estudios Op. 100

Barroco

- **Bach:** Invencions a 2 voces

• Clasicismo

- **Haydn.** Sonatas Hob. XVI nº 8 en solM; G1 en solM; nº7 en doM; nº9 en fa M; nº 1 en do M; nº 3 en doM; nº 10 en doM; nº 2 en sibM
- **Mozart.** Sonatinas Vienesas; “Marcha fúnebre del señor Maestro Contrapunto” en do m Kv. 453
- **Beethoven.** Bagatelas Op. 33 no 3; Op. 119 no 3, 4
- **Clementi.** Sonatinas Op. 36

Romanticismo, Nacionalismo:

- **C. M. V. Weber.** 10 Danzas Alemanas Op. 4
- **Heller.** Album Fort he Young Op. 138
- **Schubert.** 20 Menuette D41; Scherzo D593 en sib M; Valses Op. 9; Op. 18; Op. 33; 12 Deutsche Vieneses D128; Menuette D334/35 en la M y en mi M; Menuetto D600 en do# m; Danza Alemana D722 en solb M
- **Schumann.** Escenas infantiles Op. 15 no 1; Álbum de la juventud Op. 68 no 26, 24, 21, 15, 12, 22; Sonata infantil Op. 118 no 1 (1a y última pieza); Op. 118 no 3 (última pieza); Hojas de Álbum Op. 124 no 6
- **E. Grieg.** Liric Pieces Op. 12, Op. 38 No. 7

Moderno:

- **Guridi.** Danzas Vellas (unha delas)
- **Granados.** Escenas Románticas no 2; Danzas Españolas números 2, 4, 10
- **Albéniz.** Rumores de a Caleta; (Suite España:) Malagueña, Serenata, Capricho Catalán
- **Bartok:.** Mikrokosmos no 97, 99, 100, 104, 112, 118.
- **Shostakovich.** Preludios Op. 34, no 1, 4, 7, 16, 21
- **Pai Donostia.** Preludios no 1, 6, 7, 9, 10, 14, 19, 20, 21
- **Mc. Dowell.** Woodland Sketches Op. 51 (un deles)/deles:; Sexa Pieces Op. 55, no 2, 4, 5, 7; Fire side Irllles Op. 61 no 1, 6; New England Idyls Op. 62, no 1,
- **Ch. Corea.** Children’s songs.

Libros de consulta:

- Wolters, Klaus. "Handbuch der Klavierliteratur zu zwei Händen" (Ed. Atlantis Musikbuch)
- Margrath, Jane: The Pianist's guide to standard teaching and performance literature (Ed. Alfred Music)
- Hinson, Maurice: Guide to the Pianist's Repertoire (Ed. Indiana University Press)
- Rattalino, Piero. Historia del piano (Ed. SpanPress)
- Chiantore, Luca. Historia de la técnica pianística (Ed. Alianza Música)
- Ferguson, Howard. La interpretación de los instrumentos de teclado del siglo XIV al XIX (Ed. Alianza Música)
- Banowetz, Joseph. El pedal pianístico, técnicas y uso (Ed. Pirámide)
- Deschaussess, Monique. El intérprete y la música (Ed. Rialp)
- Neuhaus, Heinrich. El arte del piano (Ed. Real Musical)
- Rosen, Charles. El piano: notas y vivencias (Ed. Alianza)
- Schonberg, Harold C. Los grandes pianistas (Ed. Javier Vergara)
- Dalia, Guillermo. Cómo ser feliz si eres músico o tienes uno cerca (Ed. Mundi Música)

8.6 Curso: 2º de G.P

8.6.1 Obxectivos

- Coñecer as diversas convencións interpretativas vixentes en distintos períodos da música instrumental, especialmente as referidas á escritura rítmica ou á ornamentación.
- Adquirir e aplicar progresivamente ferramentas e competencias para o desenvolvemento da memoria.
- Desenvolver a capacidade de lectura a primeira vista e aplicar con autonomía progresivamente maior os coñecementos musicais para a improvisación co instrumento.
- Perfeccionar a técnica de interpretación de diferentes planos sonoros e de entramado polifónico de dúas ou tres voces.
- Aplicar con autonomía progresivamente maior os coñecementos musicais para solucionar por sí mesmo os diversos problemas de execución que poidan presentarse relativos a dixitación, pedalización, fraseo, dinámica.

- Dominar no seu conxunto a técnica e as posibilidades sonoras e expresivas do instrumento, así como alcanzar e demostrar a sensibilidade auditiva necesaria para perfeccionar gradualmente a calidade sonora.
- Interpretar un repertorio que inclúa obras representativas de diferentes épocas e estilos de dificultade adecuada a este nivel.

8.6.2 Contidos

- Estudo en profundidade da dixitación e a súa problemática.
- Desenvolvemento e perfeccionamento de toda a gama de modos de ataque.
- A utilización progresivamente maior do peso do brazo como principal fonte de forza e de control da sonoridade.
- A dinámica, a precisión na realización das diversas indicacións que a ela se refiren e o equilibrio dos niveis e calidades de son resultantes.
- A utilización dos pedais e a potenciación que experimentaron os seus recursos na evolución da escritura pianística.
- fraseo e a súa adecuación aos diferentes estilos; ligado a iso, o desenvolvemento da cantabilidade no piano.
- Iniciación á interpretación da música contemporánea e ao coñecemento das súas grafías e efectos.
- Adestramento permanente e progresivo da memoria.
- Práctica da lectura a vista.
- Desenvolvemento de acompañamentos. Improvisación melódica sobre unha base armónica.
- Audicións comparadas de grandes intérpretes para analizar de xeito crítico as características das súas versións.
- Análise das obras que se interpretan como base para unha memorización consciente e segura do texto, non meramente mecánica e intuitiva.
- Participación en audicións públicas interpretando obras de diferentes estilos.

8.6.3 Avaliación

En termos xerais, a avaliación terá un carácter eminentemente formativo co fin de detectar as dificultades no instante en que se produzan e ofrecer medidas de reforzo en calquera momento do curso.

Para elo utilizaranse procedementos e ferramentas variados que permitirán valorar o que se quere medir en cada caso, e que serán determinados polo propio profesor/a en función da adecuación cos obxectivos e os contidos que pretenda avaliar.

A avaliación do proceso de aprendizaxe rexirase por unha serie de principios xerais como son a obxectividade, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística, a transparencia, xa que se aplicarán os criterios de calificación contidos nesta programación didáctica, e a accesibilidade, dado que alumnado e familias disporán de toda a información relacionada coa súa avaliación ao longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe sin limitarse unicamente á calificación trimestral ou final.

Criterios de avaliación

- Utilizar o esforzo muscular, a respiración e relaxación adecuados ás esixencias da execución pianística. Con este criterio preténdese avaliar o dominio da coordinación motriz e o equilibrio entre os indispensables esforzos musculares que require a execución pianística e o grao de relaxación necesaria para evitar tensións que conduzan a unha perda de control na execución.
- Demostrar o dominio na execución de estudos e obras sen desligar os aspectos técnicos dos musicais. Este criterio avalía a capacidade de relacionar os coñecementos técnicos e teóricos necesarios para alcanzar unha interpretación adecuada.
- Demostrar sensibilidade auditiva no uso das posibilidades sonoras do piano. Mediante este criterio preténdese avaliar o coñecemento das características e do funcionamento mecánico do instrumento e a utilización das súas posibilidades.
- Demostrar capacidade para abordar individualmente o estudo das obras de repertorio. Con este criterio preténdese avaliar a autonomía do alumnado e a súa competencia para emprender o estudo individualizado e a resolución dos problemas que se lle susciten no estudo.
- Demostrar solvencia na lectura a primeira vista e capacidade progresiva na improvisación sobre o instrumento. Este criterio avalía a competencia progresiva que adquire o alumnado na lectura a primeira vista así como a súa desenvoltura para abordar a improvisación no instrumento aplicando os coñecementos adquiridos.
- Interpretar obras das distintas épocas e estilos. Trátase de avaliar o coñecemento que o alumnado posúe do repertorio do seu instrumento e das súas obras máis representativas, así como o grao de sensibilidade e imaxinación para aplicar os criterios estéticos correspondentes.

- Interpretar de memoria obras do repertorio solista de acordo cos criterios do estilo correspondente. Mediante este criterio valórase o dominio e a comprensión que o alumnado posúe das obras, así como a capacidade de concentración sobre o resultado sonoro das mesmas.
- Demostrar a autonomía necesaria para abordar a interpretación dentro das marxes de flexibilidade que permita o texto musical. Este criterio avalía o concepto persoal estilístico e a liberdade de interpretación dentro do respecto ao texto.
- Mostrar unha autonomía progresivamente maior na resolución de problemas técnicos e interpretativos. Con este criterio quérese comprobar o desenvolvemento que o alumnado alcanzou en canto aos hábitos de estudo e a capacidade autocrítica.
- Presentar en público un programa adecuado ao seu nivel, demostrando capacidade comunicativa e calidade artística. Mediante este criterio preténdese avaliar a capacidade de autocontrol e grao de madureza da súa personalidade artística.

Mínimos esixibles

O alumno deberá presentar o remate do curso, un programa mínimo de 4 obras de estilos diferentes e dous estudos (aclaremos que se trata dun programa de mínimos, sendo conveniente que o alumno traballe en clase un repertorio maior).

O alumnado deberá participar alomenos en unha audición.

Procedementos e ferramentas de avaliación

A avaliación ten dúas vertentes:

- **Avaliación continua.** O profesor valorará de forma constante o progreso do alumno durante o curso, así como a súa actitude e asistencia, recollendo dita información no caderno de aula.
- **Avaliación puntual.** Organizaranse audicións trimestrais a nivel de departamento, concertos de alumnos e audicións de aula, onde o profesor valorará a cantidade do traballo presentado e o comportamento do alumno nestes eventos. Para a avaliación das mesmas utilizarase a folla de calibración (Ver anexo 12.4).

Criterios de cualificación

Dominio técnico - interpretativo do repertorio	• Lectura	40 %
	• Fraseo	
	• Articulación	
	• Pedalización	
	• Adecuación ao estilo	

Traballo diario e actitude	• Traballo diario na casa	30 %
	• Traballo e actitude na aula	
Audicións	• Dominio técnico - interpretativo do repertorio	30 %
	• Actitude fronte ao público	
	• Memoria	

Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

Demostrar que ten adquiridos os obxectivos específicos ou capacidades de tódalas materias do curso actual. O profesorado titor será o encargado de propoñer a ampliación de matrícula solicitando unha reunión do profesorado de todas as materias do curso elevando a proposta o seu departamento.

Amosar as adecuadas capacidades de aprendizaxe para superar o curso actual e ao que aspira a acceder. O profesorado das distintas materias acordarán, a través dun informe de ampliación de matrícula cunha cualificación numérica, as capacidades de aprendizaxe e a adquisición dos obxectivos específicos dentro dos prazos marcados polo Centro para dito proceso.

Obter unha cualificación positiva de todas as materias do curso actual. O informe para ampliación de matrícula será presentado polo xefe de departamento a dirección do Centro previamente o consello escolar

Medidas de recuperación

Consistirá nunha proba onde alumnado deberá presentar toda a materia que corresponda a avaliación en cuestión, sendo o profesorado o encargado de designar os contidos e as pezas a interpretar na proba.

Procedementos de recuperación ordinarios

Proba por perda de avaliación continua en xuño: O número de faltas no curso que provocan a perda de avaliación continua (xustificadas e sen xustificar) será de 9 e de mais de 3 por trimestre. O alumno terá dereito a un exame no mes de xuño. A nota resultante da proba será a que figure como cualificación final da materia no curso na convocatoria de xuño.

En caso de perda de avaliación continua de trimestre, o profesor poderá realizar de maneira excepcional unha proba por perda de avaliación continua ao final do trimestre, só por causas moi xustificadas e sempre co consenso de todo o Departamento.

Probas extraordinarias de setembro

O alumnado que non supere a materia de piano en xuño terá dereito a unha proba extraordinaria no mes de setembro. Será o seu profesor o que lle indique, no informe de materia non superada, o repertorio a presentar nesta proba, de acordo coa Programación do curso no que se atope o alumno.

8.6.6 Recursos didácticos 2ºgp.

Repertorio Orientativo

Estudos:

- **Heller.** Op. 46, Op. 47, Op. 45
- **J. B. Cramer.** Etudes mélodiques Op. 107, Etudes en 4 Cahiers
- **Godard.** Estudos melódicos Op. 149
- **Moszkowski.** Pequenos estudos
- **Pozzoli.** Estudos de movemento
- **Burgmüller.** Op. 105
- **Czerny.** Op. 299. Op. 636
- **Jensen.** Op. 32
- **Kirchner, Theodor.** 100 Kleine Studien Op. 71, Vol II
- **Lemoine.** Op. 3.

Barroco

- **Bach.** Invencións a 2 voces
- **Scarlatti.** Sonatas
- **Haendel.** Piezas para teclado

Clasicismo

- **Haydn.** Sonatas Hob. XVI nº 4 en reM; nº12 en laM; nº13 en mi M
- **Mozart.** Sonatinas Vienesas; Variaciones sobre un tema original en fa M Kv. 547; sobre el Himno Holandés “Wilhelm von Nassau” Kv. 25; Fantasía en re m Kv. 397; Andantino en mib M Kv. 236
- **Beethoven.** Sonatas Op. 49 no 1, 2; Variaciones fáciles sobre una canción suiza, WoO. 64 en fa M; Bagatelas Op. 33 no 2, 1; Op. 119 no 9, 1, 11; Op. 126 no 5
- **Clementi.** Sonatinas Op. 37, 38

- **Dusseck.** Sonata Op. 47 no 1; 12 Estudios Melódicos

Romanticismo, Nacionalismo:

- **C. M. V. Weber.** 10 Danzas Alemanas Op. 4
- **Schubert.** Andante D29 en do M; Scherzo D570 en re M; Variación sobre un vals de Diabelli D718; Vals D844 en sol M; 6 Danzas Alemanas D820
- **Mendelssohn.** Romanzas sin palabras Op. 19 no 6 en sol m; Op. 30 no 3 en mi M; Op. 19 no 4 en la M; Op. 30 no 6 en fa# m; Kinderstücke Op. 72
- **Schumann.** Escenas infantiles Op. 15 no 6; Álbum de la juventud Op. 68 no 29, 28, 30, 23; Escenas del bosque Op. 82 no 3; Sonata infantil Op. 118 no 2 (Abendlied); Hojas multicolores Op. 99 no 4; Hojas de Álbum Op. 124 no 4
- **Liszt.** Cuatro pequeñas piezas S.192; En rêve
- **Heller.** Album for the Young Op. 138
- **E. Grieg.** Liric Pieces Op. 38 No. 4; Op. 65 No. 2; Op. 68 No. 5

Moderno:

- **Debussy.** Danse de la poupée (de La Caja de Juguetes); El pequeño negrito
- **Guridi.** Danzas Vellas (unha delas)/delas:.
- **Granados.** Escenas Románticas no 2; Danzas Españolas números 2, 4, 10
- **Albéniz.** Rumores de a Caleta; (Suite España:) Malagueña, Serenata, Capricho Catalán
- **Bartok.** Mikrokosmos no 97, 99, 100, 104, 112, 118.
- **Shostakovich.** Preludios Op. 34, no 1, 4, 7, 16, 21
- **Pai Donostia.** Preludios no 1, 6, 7, 9, 10, 14, 19, 20, 21
- **Mc. Dowell.** Woodland Sketches Op. 51 (un deles)/deles:; Sexa Pieces Op. 55, no 2, 4, 5, 7; Fire side Irles Op. 61 no 1, 6; New England Idyls Op. 62, no 1, 4

Libros de consulta:

- Wolters, Klaus. "Handbuch der Klavierliteratur zu zwei Händen" (Ed. Atlantis Musikbuch)
- Margrath, Jane: The Pianist's guide to standard teaching and performance literature (Ed. Alfred Music)
- Hinson, Maurice: Guide to the Pianist's Repertoire (Ed. Indiana University Press)
- Rattalino, Piero. Historia del piano (Ed. SpanPress)

- Chiantore, Luca. Historia de la técnica pianística (Ed. Alianza Música)
- Ferguson, Howard. La interpretación de los instrumentos de teclado del siglo XIV al XIX (Ed. Alianza Música)
- Banowetz, Joseph. El pedal pianístico, técnicas y uso (Ed. Pirámide)
- Deschaussess, Monique. El intérprete y la música (Ed. Rialp)
- Neuhaus, Heinrich. El arte del piano (Ed. Real Musical)
- Rosen, Charles. El piano: notas y vivencias (Ed. Alianza)
- Schonberg, Harold C. Los grandes pianistas (Ed. Javier Vergara)
- Dalia, Guillermo. Cómo ser feliz si eres músico o tienes uno cerca (Ed. Mundi Música)

8.7 Curso: 3º de grao profesional

8.7.1 Obxectivos

- Coñecer as diversas convencións interpretativas vixentes en distintos períodos da música instrumental, especialmente as referidas á escritura rítmica ou á ornamentación.
- Adquirir e aplicar progresivamente ferramentas e competencias para o desenvolvemento da memoria.
- Desenvolver a capacidade de lectura a primeira vista e aplicar con autonomía progresivamente maior os coñecementos musicais para a improvisación co instrumento.
- Perfeccionar a técnica de interpretación de diferentes planos sonoros e de entramado polifónico de dúas ou tres voces.
- Aplicar con autonomía progresivamente maior os coñecementos musicais para solucionar por sí mesmo os diversos problemas de execución que poidan presentarse relativos a dixitación, pedalización, fraseo, dinámica.
- Dominar no seu conxunto a técnica e as posibilidades sonoras e expresivas do instrumento, así como alcanzar e demostrar a sensibilidade auditiva necesaria para perfeccionar gradualmente a calidade sonora.
- Interpretar un repertorio que inclúa obras representativas de diferentes épocas e estilos de dificultade adecuada a este nivel.

8.7.2 Contidos

- Estudo en profundidade da dixitación e a súa problemática.
- Desenvolvemento e perfeccionamento de toda a gama de modos de ataque.

- A utilización progresivamente maior do peso do brazo como principal fonte de forza e de control da sonoridade.
- A dinámica, a precisión na realización das diversas indicacións que a ela se refiren e o equilibrio dos niveis e calidades de son resultantes.
- A utilización dos pedais e a potenciación que experimentaron os seus recursos na evolución da escritura pianística.
- fraseo e a súa adecuación aos diferentes estilos; ligado a iso, o desenvolvemento da cantabilidade no piano.
- Iniciación á interpretación da música contemporánea e ao coñecemento das súas grafías e efectos.
- Adestramento permanente e progresivo da memoria.
- Práctica da lectura a vista.
- Desenvolvemento de acompañamentos. Improvisación melódica sobre unha base armónica.
- Audicións comparadas de grandes intérpretes para analizar de xeito crítico as características das súas versións.
- Análise das obras que se interpretan como base para unha memorización consciente e segura do texto, non meramente mecánica e intuitiva.
- Participación en audicións públicas interpretando obras de diferentes estilos.

8.7.3 Avaliación

En termos xerais, a avaliación terá un carácter eminentemente formativo co fin de detectar as dificultades no instante en que se produzan e ofrecer medidas de reforzo en calquera momento do curso.

Para elo utilizaranse procedementos e ferramentas variados que permitirán valorar o que se quere medir en cada caso, e que serán determinados polo propio profesor/a en función da adecuación cos obxectivos e os contidos que pretenda avaliar.

A avaliación do proceso de aprendizaxe rexirase por unha serie de principios xerais como son a obxectividade, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística, a transparencia, xa que se aplicarán os criterios de calificación contidos nesta programación didáctica, e a accesibilidade, dado que alumnado e familias disporán de toda a información relacionada coa súa

avaliación ao longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe sin limitarse unicamente á calificación trimestral ou final.

Criterios de avaliación

- Utilizar o esforzo muscular, a respiración e relaxación adecuados ás esixencias da execución pianística. Con este criterio preténdese avaliar o dominio da coordinación motriz e o equilibrio entre os indispensables esforzos musculares que require a execución pianística e o grao de relaxación necesaria para evitar tensións que conduzan a unha perda de control na execución.
- Demostrar o dominio na execución de estudos e obras sen desligar os aspectos técnicos dos musicais. Este criterio avalía a capacidade de relacionar os coñecementos técnicos e teóricos necesarios para alcanzar unha interpretación adecuada.
- Demostrar sensibilidade auditiva no uso das posibilidades sonoras do piano. Mediante este criterio preténdese avaliar o coñecemento das características e do funcionamento mecánico do instrumento e a utilización das súas posibilidades.
- Demostrar capacidade para abordar individualmente o estudo das obras de repertorio. Con este criterio preténdese avaliar a autonomía do alumnado e a súa competencia para emprender o estudo individualizado e a resolución dos problemas que se lle susciten no estudo.
- Demostrar solvencia na lectura a primeira vista e capacidade progresiva na improvisación sobre o instrumento. Este criterio avalía a competencia progresiva que adquira o alumnado na lectura a primeira vista así como a súa desenvolvemento para abordar a improvisación no instrumento aplicando os coñecementos adquiridos.
- Interpretar obras das distintas épocas e estilos. Trátase de avaliar o coñecemento que o alumnado posúe do repertorio do seu instrumento e das súas obras máis representativas, así como o grao de sensibilidade e imaxinación para aplicar os criterios estéticos correspondentes.
- Interpretar de memoria obras do repertorio solista de acordo cos criterios do estilo correspondente. Mediante este criterio valórase o dominio e a comprensión que o alumnado posúe das obras, así como a capacidade de concentración sobre o resultado sonoro das mesmas.
- Demostrar a autonomía necesaria para abordar a interpretación dentro das marxes de flexibilidade que permita o texto musical. Este criterio avalía o concepto persoal estilístico e a liberdade de interpretación dentro do respecto ao texto.
- Mostrar unha autonomía progresivamente maior na resolución de problemas técnicos e interpretativos. Con este criterio quérese comprobar o desenvolvemento que o alumnado alcanzou en canto aos hábitos de estudo e a capacidade autocrítica.

- Presentar en público un programa adecuado ao seu nivel, demostrando capacidade comunicativa e calidade artística. Mediante este criterio preténdese avaliar a capacidade de autocontrol e grao de madureza da súa personalidade artística.

Mínimos esixibles

O alumno deberá presentar o remate do curso, un programa mínimo de 4 obras de estilos diferentes e dous estudos (aclaremos que se trata dun programa de mínimos, sendo conveniente que o alumno traballe en clase un repertorio maior).

O alumnado deberá participar alomenos en unha audición.

Procedementos e ferramentas de avaliación

A avaliación ten dúas vertentes:

- **Avaliación continua.** O profesor valorará de forma constante o progreso do alumno durante o curso, así como a súa actitude e asistencia, recollendo dita información no caderno de aula.
- **Avaliación puntual.** Organizaranse audicións trimestrais a nivel de departamento, concertos de alumnos e audicións de aula, onde o profesor valorará a cantidade do traballo presentado e o comportamento do alumno nestes eventos. Para a avaliación das mesmas utilizarase a folla de calibración (Ver anexo 12.4).

Criterios de cualificación

Dominio técnico - interpretativo do repertorio	• Lectura	40 %
	• Fraseo	
	• Articulación	
	• Pedalización	
	• Adecuación ao estilo	
Traballo diario e actitude	• Traballo diario na casa	30 %
	• Traballo e actitude na aula	
Audicións	• Dominio técnico - interpretativo do repertorio	30 %
	• Actitude fronte ao público	
	• Memoria	

Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

Demostrar que ten adquiridos os obxectivos específicos ou capacidades de tódalas materias do curso actual. O profesorado titor será o encargado de propoñer a ampliación de matrícula solicitando unha reunión do profesorado de todas as materias do curso elevando a proposta o seu departamento.

Amosar as adecuadas capacidades de aprendizaxe para superar o curso actual e ao que aspira a acceder. O profesorado das distintas materias acordarán, a través dun informe de ampliación de matrícula cunha cualificación numérica, as capacidades de aprendizaxe e a adquisición dos obxectivos específicos dentro dos prazos marcados polo Centro para dito proceso.

Obter unha cualificación positiva de todas as materias do curso actual. O informe para ampliación de matrícula será presentado polo xefe de departamento a dirección do Centro previamente o consello escolar

Medidas de recuperación

Consistirá nunha proba onde alumnado deberá presentar toda a materia que corresponda a avaliación en cuestión, sendo o profesorado o encargado de designar os contidos e as pezas a interpretar na proba.

Procedementos de recuperación ordinarios

Proba por perda de avaliación continua en xuño: O número de faltas no curso que provocan a perda de avaliación continua (xustificadas e sen xustificar) será de 9 e de mais de 3 por trimestre. O alumno terá dereito a un exame no mes de xuño. A nota resultante da proba será a que figure como cualificación final da materia no curso na convocatoria de xuño.

En caso de perda de avaliación continua de trimestre, o profesor poderá realizar de maneira excepcional unha proba por perda de avaliación continua ao final do trimestre, só por causas moi xustificadas e sempre co consenso de todo o Departamento.

Probas extraordinarias de setembro

O alumnado que non supere a materia de piano en xuño terá dereito a unha proba extraordinaria no mes de setembro. Será o seu profesor o que lle indique, no informe de materia non superada, o repertorio a presentar nesta proba, de acordo coa Programación do curso no que se atope o alumno.

8.7.6 Recursos didácticos 3º gp.

Repertorio orientativo

Estudos:

- **Pozzoli.** Estudos en Movemento Rápido desde o 16 ao final.

- **Burgmüller.** Estudios Op. 105
- **Czerny.** Escola da velocidade Op. 299; A arte de dar soltura aos dedos Op. 740
- **Clementi.** Gradus ad Parnasum
- **J. B. Cramer.** Etudes mélodiques Op. 107, Etudes en 4 Cahiers
- **Godard.** Estudios melódicos Op. 149
- **Kullak.** Estudios de oitavas
- **Heller.** Op. 45

Barroco:

- **Bach.** Invencións a 3 voces ou un Preludio-Fuga a 3 voces do Clave ben Temperado.
- **Scarlatti.** Sonatas k32, k78, k148, k208
- **Seixas.** Toccatas nº 2, 8
- **Haendel.** Piezas para teclado vol. III

Clasicismo

- **Haydn.** Sonatas Hob. XVI nº5 en laM; nº27 en solM; nº35 en doM; nº30 en la M; nº33 en reM; nº34 en mim; nº24 en reM; nº14 en re M; nº 22 en mi M.
- **Mozart.** Variaciones sobre el Himno Holandés“Wilhelm von Nassau” Kv. 25; sobre un Allegretto Kv. 24; Fantasía en re m Kv. 397; Rondó en re M Kv. 485
- **Beethoven.** Sonatas Op. 49 nº 1, 2; Variaciones fáciles sobre un tema original, WoO. 77 en sol M; Variaciones sobre un tema de Paisiello, WoO. 70 en sol M; Bagatelas Op. 33 nº 1, 4, 6; Op. 119 nº 1, 5, 8, 2; Allegretto en do m; Rondó Op. 51 nº 1
- **Clementi.** Sonatas Op.26 nº 3 en reM; Op.39 nº3 en reM
- **Dussek.** 12 Estudios Melódicos “Les Adieux”: Rondó en sib M
- **J. Ch. Bach.** Sonata op. 5 nº 3

Romanticismo, Nacionalismo:

- **Schubert.** 6 Danzas Alemanas D820; Impromptu Op. 142 (D935) nº 2 en lab M; Scherzo D593 en reb M; Melodía húngara D817; Allegretto D915 en do m
- **Mendelssohn.** Romanzas sin palabras Op. 19 nº 2 en la m; Op. 102 no 3 en do M; Op. 38 nº 2 en do m; Kinderstücke Op. 72; Hoja de Álbum Op. 117 en mi m; “Canción de góndola” en la M

- **Schumann.** Escenas del bosque Op. 82 nº 3; Escenas infantiles Op. 15 nº 2, 4, 6, 8; Álbum de la juventud Op. 68 nº 34, 31; Sonata infantil Op. 118 nº 3 (Danza gitana); Hojas de Álbum Op. 124 nº 5, 9, 13, 15; Tema con 5 variaciones en mibM
- **Chopin.** Mazurcas Op. 7 no 1; Op. 24 no 3; Preludios Op. 28 en la M, mi m; Polonesa en sol m
- **Liszt.** Cuatro pequeñas piezas S.192; Consolaciones; Armonías Poéticas y Religiosas: “Ave Maria”, “Pater Noster”, “Hymne de l’enfant à son réveil”
- **Brahms.** 2 Zarabandas
- **E.Grieg.** Liric Pieces. Op.38 No.1, Op.43 No.1, Op. 47 No.1; Op.57 No. 3; Op. 62 Nos. 3, 6; Op. 68 No. 5; Op. 71 No. 3

Moderno:

- **J. Turina.** Danzas Xitanas: Zambra, Sacromonte (la Serie), Generalife (1a Serie); Seguidilla (2a Serie), Festa das Calderas, Círculos rítmicos, Invocación, Danza Rítmica (2a Serie).
- **J. L. Turina.** Sete pezas para piano (Ed. Música mundana).
- **Granados.** Danzas Españolas no 1, 3, 5; 6, 11; Vascongada; Escenas Románticas no 1, 6; Pezas sobre Cantos Populares: Aporanza, Ecos de a Parranda
- **Albéniz.** Granada, Cataluña, Cuba (Suite Española); Mallorca; Pavana- Capricho; Torre Bermeja (pezas características); Tango, Zortzico (España)
- **Mompou.** Tres Variacións (as tres)
- **García-Abril.** Preludio de Mirambel nº 1
- **Esplá.** Levante no 2 e 5 (os dous); Lirica Española 5º caderno
- **Bartok.** Mikrokosmos IV caderno (3 números consecutivos); V caderno (tres números consecutivos)
- **Debussy.** Reverie; Mazurca; El pequeño pastor (de Children’s Corner)
- **Prokofiev.** Pezas Op. 12 no 1, 2, 3, 4; Lendas da avóa Op. 31 (3 delas).
- **Satie.** Cinc Grimaces (completo)
- **Shostakovich.** 24 Preludios Op. 34
- **Kodaly.** Children’s dances nº 11, 12
- **Scriabin.** Preludios Op.11 nº2, 4, 9, 15; Op.13 nº1, 3; Op. 48 nº2
- **Chabrier.** Melancolía (Pezas Pintorescas)

- **Faure.** Pezas Op.84 nº 1, 2, 5. Preludios Op. 103 nº 3, 6
- **E. Halffter.** Danza da pastora, Danza da xitana
- **Ibert.** Histoires nº 7, 9, 10
- **Pai Donostia.** Preludios no 2, 3, 4, 5, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 18
- **Mc. Dowell.** Sexa Pieces Op. 55 nº 1, 3, 6, 8; Fireside Irles Op. 61 nº 2, 3, 4, 5; New England Idyls Op. 62, nº 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9

Libros de consulta:

- Wolters, Klaus. "Handbuch der Klavierliteratur zu zwei Händen" (Ed. Atlantis Musikbuch)
- Margrath, Jane: The Pianist's guide to standard teaching and performance literature (Ed. Alfred Music)
- Hinson, Maurice: Guide to the Pianist's Repertoire (Ed. Indiana University Press)
- Rattalino, Piero. Historia del piano (Ed. SpanPress)
- Chiantore, Luca. Historia de la técnica pianística (Ed. Alianza Música)
- Ferguson, Howard. La interpretación de los instrumentos de teclado del siglo XIV al XIX (Ed. Alianza Música)
- Banowetz, Joseph. El pedal pianístico, técnicas y uso (Ed. Pirámide)
- Deschaussess, Monique. El intérprete y la música (Ed. Rialp)
- Neuhaus, Heinrich. El arte del piano (Ed. Real Musical)
- Rosen, Charles. El piano: notas y vivencias (Ed. Alianza)
- Schonberg, Harold C. Los grandes pianistas (Ed. Javier Vergara)
- Dalia, Guillermo. Cómo ser feliz si eres músico o tienes uno cerca (Ed. Mundi Música)

8.8 Curso: 4º de grao profesional

8.8.1 Obxectivos

- Coñecer as diversas convencións interpretativas vixentes en distintos períodos da música instrumental, especialmente as referidas á escritura rítmica ou á ornamentación.
- Adquirir e aplicar progresivamente ferramentas e competencias para o desenvolvemento da memoria.
- Desenvolver a capacidade de lectura a primeira vista e aplicar con autonomía progresivamente maior os coñecementos musicais para a improvisación co instrumento.
- Adquirir seguridade na técnica de execución do entramado polifónico a tres voces e dos diferentes planos sonoros.
- Refinar a capacidade de autocrítica.
- Aplicar con autonomía progresivamente maior os coñecementos musicais para solucionar por sí mesmo os diversos problemas de execución que poidan presentarse relativos a dixitación, pedalización, fraseo, dinámica.
- Dominar no seu conxunto a técnica e as posibilidades sonoras e expresivas do instrumento, así como alcanzar e demostrar a sensibilidade auditiva necesaria para perfeccionar gradualmente a calidade sonora.
- Interpretar un repertorio que inclúa obras representativas de diferentes épocas e estilos de dificultade adecuada a este nivel.

8.8.2 Contidos

- Estudo en profundidade da dixitación e a súa problemática.
- Desenvolvemento e perfeccionamento de toda a gama de modos de ataque.
- A utilización progresivamente maior do peso do brazo como principal fonte de forza e de control da sonoridade.
- A dinámica, a precisión na realización das diversas indicacións que a ela se refiren e o equilibrio dos niveis e calidades de son resultantes.
- A utilización dos pedais e a potenciación que experimentaron os seus recursos na evolución da escritura pianística.
- O fraseo e a súa adecuación aos diferentes estilos; ligado a iso, o desenvolvemento da cantabilidade no piano.
- Iniciación á interpretación da música contemporánea e ao coñecemento das súas grafías e efectos.
- Adestramento permanente e progresivo da memoria.
- Práctica da lectura a vista.
- Desenvolvemento de acompañamentos. Improvisación melódica sobre unha base armónica.
- Audicións comparadas de grandes intérpretes para analizar de xeito crítico as características das súas versións.
- Práctica de conxunto.
- Análise das obras que se interpretan como base para unha memorización consciente e segura do texto, non meramente mecánica e intuitiva.
- Participación en audicións públicas interpretando obras de diferentes estilos.

8.8.3 Avaliación

En termos xerais, a avaliación terá un carácter eminentemente formativo co fin de detectar as dificultades no instante en que se produzan e ofrecer medidas de reforzo en calquera momento do curso.

Para elo utilizaranse procedementos e ferramentas variados que permitirán valorar o que se quere medir en cada caso, e que serán determinados polo propio profesor/a en función da adecuación cos obxectivos e os contidos que pretenda avaliar.

A avaliación do proceso de aprendizaxe rexirase por unha serie de principios xerais como son a obxectividade, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística, a transparencia, xa que se aplicarán os criterios de calificación contidos nesta programación didáctica, e a accesibilidade, dado que alumnado e familias disporán de toda a información relacionada coa súa avaliación ao longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe sin limitarse unicamente á calificación trimestral ou final.

Criterios de avaliación

- Utilizar o esforzo muscular, a respiración e relaxación adecuados ás esixencias da execución pianística. Con este criterio preténdese avaliar o dominio da coordinación motriz e o equilibrio entre os indispensables esforzos musculares que require a execución pianística e o grao de relaxación necesaria para evitar tensións que conduzan a unha perda de control na execución.
- Demostrar o dominio na execución de estudos e obras sen desligar os aspectos técnicos dos musicais. Este criterio avalía a capacidade de relacionar os coñecementos técnicos e teóricos necesarios para alcanzar unha interpretación adecuada.
- Demostrar sensibilidade auditiva no uso das posibilidades sonoras do piano. Mediante este criterio preténdese avaliar o coñecemento das características e do funcionamento mecánico do instrumento e a utilización das súas posibilidades.
- Demostrar capacidade para abordar individualmente o estudo das obras de repertorio. Con este criterio preténdese avaliar a autonomía do alumnado e a súa competencia para emprender o estudo individualizado e a resolución dos problemas que se lle susciten no estudo.
- Demostrar solvencia na lectura a primeira vista e capacidade progresiva na improvisación sobre o instrumento. Este criterio avalía a competencia progresiva que adquire o alumnado na lectura a primeira vista así como a súa desenvoltura para abordar a improvisación no instrumento aplicando os coñecementos adquiridos.
- Interpretar obras das distintas épocas e estilos. Trátase de avaliar o coñecemento que o alumnado posúe do repertorio do seu instrumento e das súas obras máis representativas, así como o grao de sensibilidade e imaxinación para aplicar os criterios estéticos correspondentes.
- Interpretar de memoria obras do repertorio solista de acordo cos criterios do estilo correspondente. Mediante este criterio valórase o dominio e a comprensión que o alumnado posúe das obras, así como a capacidade de concentración sobre o resultado sonoro das mesmas.

- Demostrar a autonomía necesaria para abordar a interpretación dentro das marxes de flexibilidade que permita o texto musical. Este criterio avalía o concepto persoal estilístico e a liberdade de interpretación dentro do respecto ao texto.
- Mostrar unha autonomía progresivamente maior na resolución de problemas técnicos e interpretativos. Con este criterio quérese comprobar o desenvolvemento que o alumnado alcanzou en canto aos hábitos de estudo e a capacidade autocrítica.
- Presentar en público un programa adecuado ao seu nivel, demostrando capacidade comunicativa e calidade artística. Mediante este criterio preténdese avaliar a capacidade de autocontrol e grao de madureza da súa personalidade artística.

Mínimos esixibles

O alumno deberá presentar o remate do curso, un programa mínimo de 4 obras de estilos diferentes e dous estudos (aclaremos que se trata dun programa de mínimos, sendo conveniente que o alumno traballe en clase un repertorio maior).

O alumnado deberá participar alomenos en unha audición.

Procedementos e ferramentas de avaliación

A avaliación ten dúas vertentes:

- **Avaliación continua.** O profesor valorará de forma constante o progreso do alumno durante o curso, así como a súa actitude e asistencia, recollendo dita información no caderno de aula.
- **Avaliación puntual.** Organizaranse audicións trimestrais a nivel de departamento, concertos de alumnos e audicións de aula, onde o profesor valorará a cantidade do traballo presentado e o comportamento do alumno nestes evento. Para a avaliación das mesmas utilizarase a folla de calibración (Ver anexo 12.4).
- **Proba de nivel:** Os alumnos deste curso deberán interpretar en audición da aula no último trimestre, unha selección de tres obras de diferentes estilos programadas durante o curso (unha, polo menos de memoria), co fin de avaliar a calidade do traballo realizado e as súas aptitudes de cara a afrontar o curso seguinte.

Criterios de cualificación

Dominio técnico - interpretativo do repertorio	• Lectura	40 %
	• Fraseo	
	• Articulación	
	• Pedalización	

	• Adecuación ao estilo	
Traballo diario e actitude	• Traballo diario na casa	30 %
	• Traballo e actitude na aula	
Audicións	• Dominio técnico - interpretativo do repertorio	30 %
	• Actitude fronte ao público	
	• Memoria	

Criteria para a concesión de ampliación de matrícula

- Demostrar que ten adquiridos os obxectivos específicos ou capacidades de tódalas materias do curso actual. O profesorado titor será o encargado de propoñer a ampliación de matrícula solicitando unha reunión do profesorado de todas as materias do curso elevando a proposta o seu departamento.
- Amosar as adecuadas capacidades de aprendizaxe para superar o curso actual e ao que aspira a acceder. O profesorado das distintas materias acordarán, a través dun informe de ampliación de matrícula cunha cualificación numérica, as capacidades de aprendizaxe e a adquisición dos obxectivos específicos dentro dos prazos marcados polo Centro para dito proceso.
- Obter unha cualificación positiva de todas as materias do curso actual. O informe para ampliación de matrícula será presentado polo xefe de departamento a dirección do Centro previamente o consello escolar

Medidas de recuperación

Consistirá nunha proba onde alumnado deberá presentar toda a materia que corresponda a avaliación en cuestión, sendo o profesorado o encargado de designar os contidos e as pezas a interpretar na proba.

Procedementos de recuperación ordinarios

Proba por perda de avaliación continua en xuño: O número de faltas no curso que provocan a perda de avaliación continua (xustificadas e sen xustificar) será de 9 e de mais de 3 por trimestre. O alumno terá dereito a un exame no mes de xuño. A nota resultante da proba será a que figure como cualificación final da materia no curso na convocatoria de xuño.

En caso de perda de avaliación continua de trimestre, o profesor poderá realizar de maneira excepcional unha proba por perda de avaliación continua ao final do trimestre, só por causas moi xustificadas e sempre co consenso de todo o Departamento.

Probas extraordinarias de setembro

O alumnado que non supere a materia de piano en xuño terá dereito a unha proba extraordinaria no mes de setembro. Será o seu profesor o que lle indique, no informe de materia non superada, o repertorio a presentar nesta proba, de acordo coa programación do curso no que se atope o alumno

8.8.6 Recursos didácticos 4º gp

Repertorio orientativo

Estudos:

- **Pozzoli.** Estudos en Movimento Rápido
- **Burgmüller.** Estudos Op. 105
- **Czerny.** Escola da velocidade Op. 299; A arte de dar soltura aos dedos Op. 740; 6 Estudos de 8a.
- **Clementi.** Gradus ad Parnasum (numeración orixinal), nº 1 ao 7, 9, 11, 12, 15, 16, 17, do 19 ao 24, do 27 ao 32, 34, 35, 36, 44, 46 ao 48, 50, 64 ao 67, 71, 76, 78, 81, 84, 86, 87, 92 ao 95, 98 ao 100. (Ed. Ricordi).
- **J. B. Cramer.** Etudes mélodiques Op. 107, Etudes en 4 Cahiers
- **Kullak.** Estudos de oitavas

Barroco:

- **Bach.** Invencións a 3 voces ou un Preludio-Fuga a 3 voces do Clave ben Temperado.
- **Scarlatti.** Sonatas
- **Haendel.** Pezas para teclado Op. 28 no 2; Escenas do Bosque Op. 82 no 1, 2, 4, 5, 6; Follas multicolores Op. 99 no 3; Follas de Álbum Op. 124 no 9, 15, 16

Clasicismo:

- **Haydn.** Sonatas Hob. XVI nº 23 en faM; nº25 en mibM; nº26 en laM; nº 19 en re M; nº 45 en mib M; nº 43 en lab M; nº 40 en sol M; nº 28 en mib M; nº 37 en re M; Arietta con variacións en mib M Hob. XVII nº 3
- **Mozart.** Sonatas en mibMKv. 282; faMKv. 280; en sol MKv.283; en do M Kv. 309; en sib M Kv. 570; en do M Kv. 545; Variacións sobre un Minuetto de J. Ch. Fischer Kv. 179; sobre “Mio caro Adone” de Salieri Kv. 180; sobre “Ah, vous dirais-je, mamman” Kv. 265; Fantasía en re m Kv. 397
- **Beethoven.** Sonata Op. 79; Variacións sobre o tema “Quant e più bello” de Paisiello, WoO. 69 en la M; Bagatela Op. 126 no 1

- **Clementi.** Sonatas Op.24 nº3 en mib M; Op.25 nº2 en sol M; Op.36 nº 1 en la M; Op. 36 nº 2 en fa M; Op. 29 nº 1 en do M
- **Dusseck.** Sonatas Op.45 nº2 en sol M; Op.47 nº 2; Op.23; Op.25 nº 2; Op. 31 nº 2
- **J. Ch. Bach.** Sonata op. 5 nº 2

Romanticismo, Nacionalismo:

- **Schubert.** Sonata D157 en mi M; Impromptu Op. 90 (D899) nº 4 en lab M; Momento musical Op. 94 (D780) nº 1 en do M; Op. 94 nº 3 en fa m; Marcha D606 en mi M
- **Mendelssohn.** Romanzas sin palabras Op. 19 nº 1 en mi M; Op. 67 nº 5 en si m; Op. 38 nº 4 en la M; Op. 53 nº 2 en mib M; Klavierstücke en sib M; Sonata en si m (1823)
- **Schumann.** Estudios sobre Caprichos de Paganini Op. 3 nº 3; Escenas infantiles Op. 15 nº 5, 7, 9; Carnaval de Viena Op. 26 nº 2; Romanza
- **Chopin.** Mazurcas Op.24 nº3; Op.7 nº2; Op.17 nº3; Op.67 nº2, 4; Valses Op. 69 nº 2 en si m; Op. 69 nº 1 en lab M; Op. 34 nº 2 en la m; Nocturno Op.15 nº3 en solm; Preludios Op.28 en mim, sim, rebM
- **Liszt.** Pusztá-Wehmut; Consolacións; A lugubre gondola; Cinco cancións populares húngaras S. 245; Anos de Peregrinación: “Églogue”, “Le mal du pays”, “Il penseroso”
- **Brahms.** Intermezzo Op. 76 no 4 en sib M
- **Reger.** Lose Blätter Op. 13
- **Wagner.** Lied sin palabras en mi M
- **E. Grieg.** Liric Pieces . Op. 43 Nos. 1,4; Op. 54 Nos. 3, 4, 5; Op. 57 No. 4; Op. 62 No. 3; Op. 65 No. 4; Op. 68 No. 6; Op. 71 Nos. 3, 4

Moderno:

- **J. Turina.** Danzas Xitanas: Zambra, Sacromonte (la Serie), Generalife (1a Serie); Seguidilla (2a Serie), Festa das Calderas, Círculos rítmicos, Invocación, Danza Rítmica (2a Serie).
- **J. L. Turina.** Sete pezas para piano (Ed. Música mundana).
- **Granados.** Danzas Españolas no 1, 3, 5; 6, 11; Escenas Románticas nº 1, 6; Pezas sobre Cantos Populares: Añoranza, Ecos da Parranda
- **Albéniz.** Granada, Cataluña, Cuba (Suite Española); Mallorca; Pavana- Capricho; Torre Bermeja (pezas características); Tango, Zortzico (España)
- **Mompou.** Tres Variacións (as tres)

- **García-Abril.** Preludio de Mirambel nº 1
- **Esplá.** Levante nº 2 e 5 (os dous); Lirica Española 5º caderno
- **Bartok.** Mikrokosmos IV caderno (3 números consecutivos); V caderno (tres números consecutivos)
- **Debussy.** Arabesco; En bateau (En barca) (de Pequena Suite a 4 manos); Danza Bohemia; Jimbo's Lullaby (de Children's Corner); Pasos sobre a neve; La niña de los cabellos de lino (de Preludios I)
- **Prokofiev.** Pezas Op. 12 no 1, 2, 3, 4; Lendas da avóia Op. 31 (3 delas)/delas:.
- **Satie.** Cinc Grimaces (completo)
- **Shostakovich.** 24 Preludios Op. 34
- **Kodaly.** Children's dances no 11, 12
- **Scriabin.** Preludios Op.11 nº2, 4, 9, 15; Op.13 nº1, 3; Op.48 nº2
- **Chabrier.** Melancolía (Pezas Pintorescas)
- **Faure.** Pezas Op.84 nº 1, 2, 5. Preludios Op. 103 nº 3, 6
- **E. Halffter.** Danza da pastora, Danza da xitana
- **Ibert.** Histoires no 7, 9, 10
- **Pai Donostia.** Preludios no 2, 3, 4, 5, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 18
- **Mc. Dowell.** Sexa Pieces Op. 55 nº 1, 3, 6, 8; Fireside Irles Op. 61 nº 2, 3, 4, 5; New England Idyls Op. 62, nº 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9

Libros de consulta:

- Wolters, Klaus. "Handbuch der Klavierliteratur zu zwei Händen" (Ed. Atlantis Musikbuch)
- Margrath, Jane: The Pianist's guide to standard teaching and performance literature (Ed. Alfred Music)
- Hinson, Maurice: Guide to the Pianist's Repertoire (Ed. Indiana University Press)
- Rattalino, Piero. Historia del piano (Ed. SpanPress)
- Chiantore, Luca. Historia de la técnica pianística (Ed. Alianza Música)
- Ferguson, Howard. La interpretación de los instrumentos de teclado del siglo XIV al XIX (Ed. Alianza Música)
- Banowetz, Joseph. El pedal pianístico, técnicas y uso (Ed. Pirámide)

- Deschaussess, Monique. El intérprete y la música (Ed. Rialp)
- Neuhaus, Heinrich. El arte del piano (Ed. Real Musical)
- Rosen, Charles. El piano: notas y vivencias (Ed. Alianza)
- Schonberg, Harold C. Los grandes pianistas (Ed. Javier Vergara)
- Dalia, Guillermo. Cómo ser feliz si eres músico o tienes uno cerca (Ed. Mundi Música)

8.9 Curso: 5º de grao profesional

8.9.1 Obxectivos

- Afianzar e asegurar os obxectivos de cursos anteriores.
- Comprender a importancia do traballo con boas edicións e saber elixir correctamente o mellor texto posible para o estudo.
- Coñecer as diversas convencións interpretativas vixentes en distintos períodos da música instrumental, especialmente as referidas á escritura rítmica ou á ornamentación.

- Adquirir e aplicar progresivamente ferramentas e competencias para o desenvolvemento da memoria.
- Desenvolver a capacidade de lectura a primeira vista e aplicar con autonomía progresivamente maior os coñecementos musicais para a improvisación co instrumento.
- Aplicar con autonomía progresivamente maior os coñecementos musicais para solucionar por si mesmo os diversos problemas de execución que se poidan presentar relativos a dixitación, pedalización, fraseo, dinámica.
- Dominar no seu conxunto a técnica e as posibilidades sonoras e expresivas do instrumento, así como alcanzar e demostrar a sensibilidade auditiva necesaria para perfeccionar gradualmente a calidade sonora.
- Interpretar un repertorio que inclúa obras representativas de diferentes épocas e estilos de dificultade adecuada a este nivel.
- Demostrar seguridade, comunicación e soltura na interpretación das obras do programa en público.

8.9.2 Contidos

- Estudo en profundidade da dixitación e a súa problemática.
- A utilización dos pedais e a potenciación que experimentaron os seus recursos na evolución da escritura pianística.
- Desenvolvemento e perfeccionamento de toda a gama de modos de ataque.
- A utilización progresivamente maior do peso do brazo como principal fonte de forza e de control da sonoridade.
- A dinámica, a precisión na realización das diversas indicacións que a ela se refiren e o equilibrio dos niveis e calidades de son resultantes.
- O fraseo e a súa adecuación aos diferentes estilos; ligado a iso, o desenvolvemento da cantabilidade no piano.
- Traballo sobre a calidade do son como resposta á aplicación dos diferentes medios técnicos como tipos de ataque, manexo das articulacións, control da dinámica e as súas indicacións e pedalización.
- Iniciación á interpretación da música contemporánea e ao coñecemento das súas grañas e efectos.
- Adestramento permanente e progresivo da memoria.

- Práctica da lectura a vista.
- Audicións comparadas de grandes intérpretes para analizar de xeito crítico as características das súas diferentes versións.
- Práctica de conxunto.

8.9.3 Avaliación

En termos xerais, a avaliación terá un carácter eminentemente formativo co fin de detectar as dificultades no instante en que se produzan e ofrecer medidas de reforzo en calquera momento do curso.

Para elo utilizaranse procedementos e ferramentas variados que permitirán valorar o que se quere medir en cada caso, e que serán determinados polo propio profesor/a en función da adecuación cos obxectivos e os contidos que pretenda avaliar.

A avaliación do proceso de aprendizaxe rexirase por unha serie de principios xerais como son a obxectividade, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística, a transparencia, xa que se aplicarán os criterios de calificación contidos nesta programación didáctica, e a accesibilidade, dado que alumnado e familias disporán de toda a información relacionada coa súa avaliación ao longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe sin limitarse unicamente á calificación trimestral ou final.

Criterios de avaliación

- Utilizar o esforzo muscular, a respiración e relaxación adecuados ás esixencias da execución pianística. Con este criterio preténdese avaliar o dominio da coordinación motriz e o equilibrio entre os indispensables esforzos musculares que require a execución pianística e o grao de relaxación necesaria para evitar tensións que conduzan a unha perda de control na execución.
- Demostrar o dominio na execución de estudos e obras sen desligar os aspectos técnicos dos musicais. Este criterio avalía a capacidade de relacionar os coñecementos técnicos e teóricos necesarios para alcanzar unha interpretación adecuada.
- Demostrar sensibilidade auditiva no uso das posibilidades sonoras do piano. Mediante este criterio preténdese avaliar o coñecemento das características e do funcionamento mecánico do instrumento e a utilización das súas posibilidades.
- Demostrar capacidade para abordar individualmente o estudo das obras de repertorio. Con este criterio preténdese avaliar a autonomía do alumnado e a súa competencia para emprender o estudo individualizado e a resolución dos problemas que se lle susciten no estudo.

- Demostrar solvencia na lectura a primeira vista e capacidade progresiva na improvisación sobre o instrumento. Este criterio avalía a competencia progresiva que adquira o alumnado na lectura a primeira vista así como a súa desenvoltura para abordar a improvisación no instrumento aplicando os coñecementos adquiridos.
- Interpretar obras das distintas épocas e estilos. Trátase de avaliar o coñecemento que o alumnado posúe do repertorio do seu instrumento e das súas obras máis representativas, así como o grao de sensibilidade e imaxinación para aplicar os criterios estéticos correspondentes.
- Interpretar de memoria obras do repertorio solista de acordo cos criterios do estilo correspondente. Mediante este criterio valórase o dominio e a comprensión que o alumnado posúe das obras, así como a capacidade de concentración sobre o resultado sonoro das mesmas.
- Demostrar a autonomía necesaria para abordar a interpretación dentro das marxes de flexibilidade que permita o texto musical. Este criterio avalía o concepto persoal estilístico e a liberdade de interpretación dentro do respecto ao texto.
- Mostrar unha autonomía progresivamente maior na resolución de problemas técnicos e interpretativos. Con este criterio quérese comprobar o desenvolvemento que o alumnado alcanzou en canto aos hábitos de estudo e a capacidade autocrítica.
- Presentar en público un programa adecuado ao seu nivel, demostrando capacidade comunicativa e calidade artística. Mediante este criterio preténdese avaliar a capacidade de autocontrol e grao de madureza da súa personalidade artística.

Mínimos esixibles

O alumno deberá presentar o remate do curso, un programa mínimo de 4 obras de estilos diferentes e dous estudos (aclaremos que se trata dun programa de mínimos, sendo conveniente que o alumno traballe en clase un repertorio maior).

O alumnado deberá participar alomenos en unha audición.

Procedementos e ferramentas de avaliación

A avaliación ten dúas vertentes:

- **Avaliación continua.** O profesor valorará de forma constante o progreso do alumno durante o curso, así como a súa actitude e asistencia, recollendo dita información no caderno de aula.
- **Avaliación puntual.** Organizaranse audicións trimestrais a nivel de departamento, concertos de alumnos e audicións de aula, onde o profesor valorará a cantidade do traballo presentado e o comportamento do alumno nestes eventos. Para a avaliación das mesmas utilizarase a folla de calibración

Criterios de cualificación

Dominio técnico - interpretativo do repertorio	• Lectura	40 %
	• Fraseo	
	• Articulación	
	• Pedalización	
	• Adecuación ao estilo	
Traballo diario e actitude	• Traballo diario na casa	30 %
	• Traballo e actitude na aula	
Audicións	• Dominio técnico - interpretativo do repertorio	30 %
	• Actitude fronte ao público	
	• Memoria	

Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

- Demostrar que ten adquiridos os obxectivos específicos ou capacidades de tódalas materias do curso actual. O profesorado titor será o encargado de propoñer a ampliación de matrícula solicitando unha reunión do profesorado de todas as materias do curso elevando a proposta o seu departamento.
- Amosar as adecuadas capacidades de aprendizaxe para superar o curso actual e ao que aspira a acceder. O profesorado das distintas materias acordarán, a través dun informe de ampliación de matrícula cunha cualificación numérica, as capacidades de aprendizaxe e a adquisición dos obxectivos específicos dentro dos prazos marcados polo Centro para dito proceso.
- Obter unha cualificación positiva de todas as materias do curso actual. O informe para ampliación de matrícula será presentado polo xefe de departamento a dirección do Centro previamente o consello escolar

Medidas de recuperación

Consistirá nunha proba onde alumnado deberá presentar toda a materia que corresponda a avaliación en cuestión, sendo o profesorado o encargado de designar os contidos e as pezas a interpretar na proba.

Procedementos de recuperación ordinarios

Proba por perda de avaliación continua en xuño: O número de faltas no curso que provocan a perda de avaliación continua (xustificadas e sen xustificar) será de 9 e de mais de 3 por trimestre. O alumno terá dereito a un exame no mes de xuño. A nota resultante da proba será a que figure como cualificación final da materia no curso na convocatoria de xuño.

En caso de perda de avaliación continua de trimestre, o profesor poderá realizar de maneira excepcional unha proba por perda de avaliación continua ao final do trimestre, só por causas moi xustificadas e sempre co consenso de todo o Departamento.

Probas extraordinarias de setembro

O alumnado que non supere a materia de piano en xuño terá dereito a unha proba extraordinaria no mes de setembro. Será o seu profesor o que lle indique, no informe de materia non superada, o repertorio a presentar nesta proba, de acordo coa Programación do curso no que se atope o alumno.

8.8.6 Recursos didácticos 5º g.p.

Repertorio orientativo

Estudos:

- **Czerny.** Op. 740
- **Moszkowsky.** 15 Estudos de virtuosidad.
- **Kullak.** Estudos de oitavas
- **Chopin.** 3 Novos estudos; Op. 10 no 6, 9; Op. 25 no 2, 7
- **Kessler.** 24 Estudos Op. 20
- **Scriabin.** Op.2 nº1; Op.8 nº8, 11; Op.42 nº2, 4.
- **J. B. Cramer.** Etudes mélodiques Op. 107, Etudes en 4 Cahiers Barroco:

Barroco:

- **Bach.** Preludios e fugas do Clave ben temperado; Suites francesas.
- **Scarlatti.** Sonatas k1, k106, k71, k149, k64

Clasicismo:

- **Haydn.** Sonatas Hob. XVI nº 32 en sim; nº 20 en dom; nº 18 en sibM; nº 44 en sol m; nº 31 en mi M; nº 39 en sol M; nº 42 en re M; nº 36 en do# m; Fantasía en do M Hob. XVII nº 4; Tema con variacións en do M Hob. XVII nº 5

- **Mozart.** Sonatas en do M Kv.545; fa M Kv. 332; en sibM Kv. 281; en re M Kv. 311; en la M Kv. 331; en sib M Kv. 333; en mi b M Kv. 282. Variacións sobre “Ah, vous dirais-je, mamman” Kv. 265; sobre “Lison dormait” Kv. 264; Fantasía en do m Kv. 475; Allegro en sol m Kv. 312; Adagio en si m Kv. 540
- **Beethoven.** Sonatas Op. 14 nº 1; Op. 2 nº 1; Variacións sobre o lied “Ich hab ein kleines Hüttchen nur”, en sib M; Bagatelas Op. 126 nº 2, 3; Preludio en fa m; 2 Preludios Op. 39; Rondó Op. 51 nº 2
- **Clementi.** Sonatas Op.1 nº2 en sibM; Op.24 nº 2 en faM; Op.26 nº2 en fa# m; Op. 14 nº 1 en sib M; Op. 14 nº 3 en fa m
- **Dussek.** Sonatas Op. 23 ;Op.25 nº2; Op.31 nº2; Op.45 nº1 en sibM

Romanticismo, Nacionalismo:

- **Schubert.** Sonatas D557 en lab M; Impromptus Op. 90 (D899) no 2 en mib M; Op.90 no 3 en solb M; Momento musical Op. 94 (D780) no 5 en fa m; Op. 94 no 6 en lab M; Adagio D178 en sol M; Klavierstück D604 en la M
- **Mendelssohn.** Romanzas sin palabras Op. 19 no 3 en la M; Op. 30 no 1 en mib M; Op. 67 no 3 en sib M; Op. 102 no 2 en re M; Op. 102 no 5 en la M; “Fantasías o Caprichos” Op. 16 excepto no 1 y 2
- **Schumann.** Davidsbündlertänze Op. 6 no 2, 4, 5, 11, 17; Fantasiestücke Op. 12 no 3; Estudos Sinfónicos Op. 13 var. IV das variacións engadidas; Escenas infantiles Op. 15 nos. 5, 7, 9 (completas); Arabesco Op. 18 en do M; Peza Op. 32 no 4; Escenas do bosque Op. 82 no 7, 9; Follas multicolores Op. 99 no 7, 12; Follas de Álbum Op. 124 no 10, 18; Blumenstück Op. 19 en reb M
- **Chopin.** Valses Op. 34 no2 en lam; Op.64 no2 en do#m;Op.70 en solb M, fa m y reb M; Mazurcas Op. 6 no 4; Op. 7 no 2, 5; Op. 17 no 1, 2, 3; Op. 24 no 1; Op. 30 no 1, 2; Op. 33 no 1, 3; Op. 63 no 2, 3; Op. 67 no 2; Op. 68 no 2; Nocturnos Op. 15 no 3 en sol m; Op. 37 no 1 en sol m; Op. 32 no 1 en si M; Preludios Op. 28 en mi M, reb M, do m; Marcha fúnebre Op. 72 no 2 en do m
- **Liszt.** Puszta-Wehmut; Consolacións; Cinco cancións populares húngaras S. 245; Preludio sobre Bach; primeiro Valse oubliée; Anos de peregrinación: “Canzonetta del Salvator Rosa”; Armonías Poéticas: “Andante lagrimoso”
- **Brahms.** Balada Op.10 no1 en rem; Intermezzi Op.76 no7 en lam, no 3 en lab M; Rapsodia Op. 79 no 2 en sol m; transcripción dunha gavota de Gluck en la M
- **Reger.** Lose Blätter Op. 13
- **Wagner.** Folla de Álbum para a Srta. Betty Schott en mib M
- **E. Grieg.** Liric Pieces . Op. 54 Nos. 2, 4,5; Op. 57 No. 1; Op. 71 No. 3

Moderno:

- **Albéniz.** Aragón, Asturias
- **Bartok.** Allegro Bárbaro, Danzas Rumanas
- **Debussy.** Nocturno; Danza; D'un cahier d'esquisses, Suite Bergamasque no3; Imágenes no2 (Homenaje a Rameau), Doctor Gradus ad Parnassum (de Children's Corner)
- **Granados.** Danzas Españolas nº 9 y 12; Escenas románticas no 3; Vascongada
- **Esplá.** Tonadas Antiguas Vol 2o completo; Levante no 3 y 7
- **Fauré.** Nocturnos Op. 33 nº 3; Preludios Op. 103, nº 2, 5, 8; Barcarolas nº 1, 7, 9, 10, 12
- **Chabrier.** Idilio (de piezas pintorescas)
- **J. Rodrigo.** Cuatro estampas andaluzas nº 2
- **Román Alís.** Cuatro piezas breves Op.12
- **Prokofiev.** Visiones fugitivas (entre los nº 3, 4, 6, 8, 11, 13, 17, 20)
- **Ravel.** De Miroirs: Pájaros tristes, Valle de las campanas
- **Rachmaninov.** Momento Musical no 3; Elegía Op. 3 no 1; Preludios Op.23 no 3, 4; Op. 32 no 1, 11, 12; Op. 3 no 2; Op. 10 no 1, 2, 4, 5, 7
- **Schönberg.** 6 Pequeñas piezas Op. 19
- **Turina.** De piezas fantásticas: Exaltación, Ensueño; Mujeres Españolas Op. 73 (Nos. I, II); Suite Circus (completa)
- **Vogel.** Cuatro versiones sobre la serie de doce sonidos

Libros de consulta:

- Wolters, Klaus. "Handbuch der Klavierliteratur zu zwei Händen" (Ed. Atlantis Musikbuch)
- Margrath, Jane: The Pianist's guide to standard teaching and performance literature (Ed. Alfred Music)
- Hinson, Maurice: Guide to the Pianist's Repertoire (Ed. Indiana University Press)
- Rattalino, Piero. Historia del piano (Ed. SpanPress)
- Chiantore, Luca. Historia de la técnica pianística (Ed. Alianza Música)
- Ferguson, Howard. La interpretación de los instrumentos de teclado del siglo XIV al XIX (Ed. Alianza Música)
- Banowetz, Joseph. El pedal pianístico, técnicas y uso (Ed. Pirámide)

- Deschaussess, Monique. El intérprete y la música (Ed. Rialp)
- Neuhaus, Heinrich. El arte del piano (Ed. Real Musical)
- Rosen, Charles. El piano: notas y vivencias (Ed. Alianza)
- Schonberg, Harold C. Los grandes pianistas (Ed. Javier Vergara)
- Dalia, Guillermo. Cómo ser feliz si eres músico o tienes uno cerca (Ed. Mundi Música)

8.10 Curso: 6º de grao profesional

8.10.1 Obxectivos

- Demostrar autonomía no emprego dos recursos técnicos adquiridos en cursos anteriores, adecuándoos correctamente ás obras obxecto de estudo.
- Demostrar criterios de interpretación persoais en coherencia co estilo correspondente ás diferentes épocas e autores.
- Coñecer as diversas convencións interpretativas vixentes en distintos períodos da música instrumental, especialmente as referidas á escritura rítmica ou á ornamentación.

- Adquirir e aplicar progresivamente ferramentas e competencias para o desenvolvemento da memoria.
- Desenvolver a capacidade de lectura a primeira vista e aplicar con autonomía progresivamente maior os coñecementos musicais para a improvisación co instrumento.
- Practicar a música de conxunto, integrándose en formacións camerísticas de diversa configuración e desempeñando papeis de solista con orquestra en obras de dificultade media, desenvolvendo así o sentido da interdependencia dos respectivos cometidos.
- Aplicar con autonomía progresivamente maior os coñecementos musicais para solucionar por si mesmo os diversos problemas de execución que se poidan presentar relativos a dixitación, pedalización, fraseo, dinámica.
- Dominar no seu conxunto a técnica e as posibilidades sonoras e expresivas do instrumento, así como alcanzar e demostrar a sensibilidade auditiva necesaria para perfeccionar gradualmente a calidade sonora.
- Interpretar un repertorio que inclúa obras representativas de diferentes épocas e estilos de dificultade adecuada a este nivel.
- Afrontar un recital como solista interpretando obras do repertorio do curso.
- Ser capaz de efectuar unha autocrítica madura do propio rendemento interpretativo en función das horas de estudo empregado.
- Prepararse de face a unha posible proba de acceso para un conservatorio superior con espírito competitivo e confianza nas propias posibilidades.
- Culminar o Grado Medio cun nivel de madurez musical e pianística digno de ser considerado profesional.

8.10.2 Contidos

- Perfeccionamiento do “cantabile”, ligado ao entendemento das diferentes texturas pianísticas a través dos diferentes estilos compositivos.
- Revisión global e totalizadora de todos os contidos de cursos anteriores.
- Estudo en profundidade da dixitación e a súa problemática.
- A utilización dos pedais e a potenciación que experimentaron os seus recursos na evolución da escritura pianística.
- Desenvolvemento e perfeccionamento de toda a gama de modos de ataque.

- A utilización progresivamente maior do peso do brazo como principal fonte de forza e de control da sonoridade.
- A dinámica, a precisión na realización das diversas indicacións que a ela se refiren e o equilibrio dos niveis e calidades de son resultantes.
- O fraseo e a súa adecuación aos diferentes estilos; ligado a iso, o desenvolvemento da cantabilidade no piano.
- Iniciación á interpretación da música contemporánea e ao coñecemento das súas grafías e efectos.
- Adestramento permanente e progresivo da memoria.
- Práctica da lectura a vista.
- Audicións comparadas de grandes intérpretes para analizar de xeito crítico as características das súas diferentes versións.
- Práctica de conxunto.
- Análise formal de todo o repertorio traballado.

8.10.3 Avaliación

En termos xerais, a avaliación terá un carácter eminentemente formativo co fin de detectar as dificultades no instante en que se produzan e ofrecer medidas de reforzo en calquera momento do curso.

Para elo utilizaranse procedementos e ferramentas variados que permitirán valorar o que se quere medir en cada caso, e que serán determinados polo propio profesor/a en función da adecuación cos obxectivos e os contidos que pretenda avaliar.

A avaliación do proceso de aprendizaxe rexirase por unha serie de principios xerais como son a obxectividade, tendo en conta a dificultade de avaliar unha disciplina artística, a transparencia, xa que se aplicarán os criterios de calificación contidos nesta programación didáctica, e a accesibilidade, dado que alumnado e familias disporán de toda a información relacionada coa súa avaliación ao longo de todo o proceso de ensinanza-aprendizaxe sin limitarse unicamente á calificación trimestral ou final.

Criterios de avaliación

- Utilizar o esforzo muscular, a respiración e relaxación adecuados ás esixencias da execución pianística. Con este criterio preténdese avaliar o dominio da coordinación motriz e o equilibrio entre

os indispensables esforzos musculares que require a execución pianística e o grao de relaxación necesaria para evitar tensións que conduzan a unha perda de control na execución.

- Demostrar o dominio na execución de estudos e obras sen desligar os aspectos técnicos dos musicais. Este criterio avalía a capacidade de relacionar os coñecementos técnicos e teóricos necesarios para alcanzar unha interpretación adecuada.
- Demostrar sensibilidade auditiva no uso das posibilidades sonoras do piano. Mediante este criterio preténdese avaliar o coñecemento das características e do funcionamento mecánico do instrumento e a utilización das súas posibilidades.
- Demostrar capacidade para abordar individualmente o estudo das obras de repertorio. Con este criterio preténdese avaliar a autonomía do alumnado e a súa competencia para emprender o estudo individualizado e a resolución dos problemas que se lle susciten no estudo.
- Demostrar solvencia na lectura a primeira vista e capacidade progresiva na improvisación sobre o instrumento. Este criterio avalía a competencia progresiva que adquira o alumnado na lectura a primeira vista así como a súa desenvoltura para abordar a improvisación no instrumento aplicando os coñecementos adquiridos.
- Interpretar obras das distintas épocas e estilos. Trátase de avaliar o coñecemento que o alumnado posúe do repertorio do seu instrumento e das súas obras máis representativas, así como o grao de sensibilidade e imaxinación para aplicar os criterios estéticos correspondentes.
- Interpretar de memoria obras do repertorio solista de acordo cos criterios do estilo correspondente. Mediante este criterio valórase o dominio e a comprensión que o alumnado posúe das obras, así como a capacidade de concentración sobre o resultado sonoro das mesmas.
- Demostrar a autonomía necesaria para abordar a interpretación dentro das marxes de flexibilidade que permita o texto musical. Este criterio avalía o concepto persoal estilístico e a liberdade de interpretación dentro do respecto ao texto.
- Mostrar unha autonomía progresivamente maior na resolución de problemas técnicos e interpretativos. Con este criterio quérese comprobar o desenvolvemento que o alumnado alcanzou en canto aos hábitos de estudo e a capacidade autocrítica.
- Presentar en público un programa adecuado ao seu nivel, demostrando capacidade comunicativa e calidade artística. Mediante este criterio preténdese avaliar a capacidade de autocontrol e grao de madurez da súa personalidade artística.

Mínimos esixibles

O alumno deberá presentar o remate do curso, un programa mínimo de 4 obras de estilos diferentes e dous estudos (aclaremos que se trata dun programa de mínimos, sendo conveniente que o alumno traballe en clase un repertorio maior).

O alumnado deberá participar alomenos en unha audición.

Procedementos e ferramentas de avaliación

A avaliación ten dúas vertentes:

- **Avaliación continua.** O profesor valorará de forma constante o progreso do alumno durante o curso, así como a súa actitude e asistencia, recollendo dita información no caderno de aula.
- **Avaliación puntual.** Organizaranse audicións trimestrais a nivel de departamento, concertos de alumnos e audicións de aula, onde o profesor valorará a cantidade do traballo presentado e o comportamento do alumno nestes eventos. Para a avaliación das mesmas utilizarase a folla de calibración
- **Proba de nivel:** Os alumnos deste curso deberán interpretar en audición de aula no último trimestre, unha selección de tres obras de diferentes estilos programadas durante o curso (unha, polo menos de memoria), co fin de avaliar a calidade do traballo realizado e as súas aptitudes de face a rematar os estudos profesionais.

Criterios de cualificación

Dominio técnico - interpretativo do repertorio	• Lectura	40 %
	• Fraseo	
	• Articulación	
	• Pedalización	
	• Adecuación ao estilo	
Traballo diario e actitude	• Traballo diario na casa	30 %
	• Traballo e actitude na aula	
Audicións	• Dominio técnico - interpretativo do repertorio	30 %
	• Actitude fronte ao público	
	• Memoria	

Criterios para a concesión de ampliación de matrícula

- Demostrar que ten adquiridos os obxectivos específicos ou capacidades de tódalas materias do curso actual. O profesorado titor será o encargado de propoñer a ampliación de matrícula

solicitando unha reunión do profesorado de todas as materias do curso elevando a proposta o seu departamento.

- Amosar as adecuadas capacidades de aprendizaxe para superar o curso actual e ao que aspira a acceder. O profesorado das distintas materias acordarán, a través dun informe de ampliación de matrícula cunha cualificación numérica, as capacidades de aprendizaxe e a adquisición dos obxectivos específicos dentro dos prazos marcados polo Centro para dito proceso.
- Obter unha cualificación positiva de todas as materias do curso actual. O informe para ampliación de matrícula será presentado polo xefe de departamento a dirección do Centro previamente o consello escolar

Medidas de recuperación

Consistirá nunha proba onde alumnado deberá presentar toda a materia que corresponda a avaliación en cuestión, sendo o profesorado o encargado de designar os contidos e as pezas a interpretar na proba.

Procedementos de recuperación ordinarios

Proba por perda de avaliación continua en xuño: O número de faltas no curso que provocan a perda de avaliación continua (xustificadas e sen xustificar) será de 9 e de mais de 3 por trimestre. O alumno terá dereito a un exame no mes de xuño. A nota resultante da proba será a que figure como cualificación final da materia no curso na convocatoria de xuño.

En caso de perda de avaliación continua de trimestre, o profesor poderá realizar de maneira excepcional unha proba por perda de avaliación continua ao final do trimestre, só por causas moi xustificadas e sempre co consenso de todo o Departamento.

Probas extraordinarias de setembro

O alumnado que non supere a materia de piano en xuño terá dereito a unha proba extraordinaria no mes de setembro. Será o seu profesor o que lle indique, no informe de materia non superada, o repertorio a presentar nesta proba, de acordo coa Programación do curso no que se atope o alumno.

8.10.6 Recursos didácticos 6º GP.

Repertorio Orientativo

Estudos:

- **Czerny.** A arte de dar soltura aos dedos Op. 740

- **J. B. Cramer.** Etudes mélodiques Op. 107, Etudes en 4 Cahiers
- **Henselt.** 12 Estudios Característicos Op. 2: Estudios Op. 5
- **Moszkowsky.** Estudios de virtuosidad Op. 72
- **Moscheles.** Estudios Op. 70
- **Kullak.** Estudios de oitavas
- **Chopin.** 3 Novos estudos; Op. 10 no 6, 9; Op. 25 no 2, 7
- **Kessler.** 24 Estudios Op. 20
- **Scriabin.** Op.2 nº1; Op.8 nº8, 11; Op.42 nº2,4.

Barroco:

- **Bach.** Preludios e fugas do Clave ben temperado; Suites francesas.
- Obras de Scarlatti, Padre Soler, Mateo Albeniz, Couperin, Rameau, etc.

Clasicismo:

- **Haydn.** Sonatas Hob. XVI nº 29 en faM; nº41 en sibM; nº6 en solM; nº 21 en do M; nº 49 en mib M; nº 38 en mib M; nº 51 en re M; nº 46 en lab M; nº 47 en fa M; nº 48 en do M; nº 50 en do M; Andante con variacións en fa m Hob. XVII nº 6.
- **Mozart.** Sonatas en doM Kv.279; en doM Kv. 330; en reM Kv.284; en do m Kv. 457; en fa M Kv. 533/494; Capriccio Kv. 395; Giga Kv. 574 en sol M ; Suite incompleta (Obertura, Allemande, Courante); Rondó en la m Kv. 511
- **Beethoven.** Sonatas Op.14 nº2; Op.10 nº2; Op.10 nº1; Op.10 nº3; Op. 13; Op. 26; Op. 27, no 1; Op. 28; Op. 22; Variacións sobre o “Menuetto à la Vigano” de J. Haibl, WoO. 68 en do M; Variacións sobre “Una fiebre abrasadora” de Gretry, WoO. 72 en do M; Variacións sobre unha danza do ballet “Das Waldmädchen” de Wranitzky, WoO. 71 en la M; Bagatelas Op. 33 no 7, 5; Op. 126 no 4, 6; Op. 119 no 6; Bagatela en do m; Rondó en la M; Andante favori en fa M
- **Clementi.** Sonatas Op.30 nº1 en solm; Op.39 nº2 en solM; Op.41 en mib M; Op. 47 nº 2 en sib M; Op. 2 nº 1 en do M; Op. 7 nº 3 en sol m; Op. 8 nº 3 en sib M; Op. 9 nº 3 en mib M; Op. 34 nº 1 en do M; Op. 40 nº 1 en sol M
- **Dussek.** Sonatas Op.10 nº2 en solm; Op.35 no3 en dom; Op.45 no 3 en re M; Op. 70 en lab M; Op. 10 no 3 en mi M; Op. 61 en fa# m

Romanticismo, Nacionalismo:

• **Schubert.** Sonatas D566 en mi m; D279 en do M; D664 en la M; D840 en do M; D537 en la m; D568 en mib M; D575 en si M; 13 Variacións D576 en la m sobre un tema de A. Hüttenbrenner; Impromptu Op. 90 (D899) no 1 en do m; Momento musical Op. 94 (D780) no 4 en do# m; Adagio e Rondó Op. 145 (D505/06) en mib M; 12 Valses Nobles Op. 77 (D969)

• **Mendelssohn.** Romanzas sen palabras Op. 38 no 3 en mi M; Op. 67 no 4 en do M; Op. 62 no 5 en la m; Op. 30 no 5 en re M; Op. 19 no 5 en fa# m; Op. 30 no 2 en sib M; Op. 53 no 3 en sol m; Op. 62 no 2 en sib M; “Fantasía o Capricho” Op. 16 no 1 en la m; Fantasía Op. 15 sobre “Letzte Rose”; Scherzo en si m

• **Schumann.** Escenas Infantiles Op. 15 (todas); Blumenstück Op. 19 en reb M; Intermezzi Op. 4 no 4, 1; Fantasiestücke Op. 12 no 1, 4; Op. 13 as 5 variacións engadidas; Humoreske Op. 20 “Innig”; Noveleta Op. 21 no 1; Nachtstücke Op. 23 no 1, 4; Carnaval de Viena Op. 26 no 3; Pezas Op. 32 no 1, 2; Escenas do bosque Op. 82 no 8; Follas multicolores Op. 99 no 1, 9, 12; Follas de Álbum Op. 124 no 17; Papillons Op. 2; Intermezzi Op. 4 no 3, 5; Estudio-Paganini Op. 10 no 2; Fantasiestücke Op. 12 no 1, 4; Humoreske Op. 20 no 1; Noveleta Op. 21 no 7; Romanza Op. 28 no 1; Pieza Op. 32 no 3; Fuga Op. 72 no 2; Follas multicolores Op. 99 no 2, 9; Follas de Álbum Op. 124 no 12, 17; Sete piezas en forma de fuga Op. 126

• **Chopin.** Mazurcas Op.6 no 2,3; Op.7 no 3; Op.17 no 4; Op.24 no 2,4; Op. 41 no 2; Op. 63 no 3; Op. 67 no 3; Op. 68 no 2, 3, 4; Polonesa en do# m; Valses Op. 64 no 1 en reb M; Op. 70 no 1 en solb M; Nocturnos

Op. 9 no 2 en mib M; Op. 32 no 1 en si M; Op. 37 no 1 en sol m; Op. 48 no 2 en fa# m; Op. 55 no 1 en fa m; Impromptu en lab M; Preludio Op. 45; Preludios Op. 28 en la m; mi M, mib m, lab M; Escocesa Op. 72 no 3; Preludio inédito en lab M; Mazurcas Op. 7 no 4; Op. 50 no 3; Op. 63 no 1; Op. 67 no 1; Op. 68 no 1; 2 Mazurcas sin no de Op.; Polonesas en do m e mib m; Vals Op. post. en mi m; Nocturnos Op. 9 no 1 en sib; Op. 32 no 2 en lab M; Op. 37 no 2 en sol M; Op. 72 no 1 en mi m; Impromptus en solb M, do# m; Preludios en do M, fa# M, sib M; Berceuse

• **Liszt.** Rapsodias húngaras no 3, 5; Paysage (Estudio trascendental no 3); Sueño de amor (Liebestraum) no 2; Valse-Impromptu; Anos de peregrinación: “Au Lac de Wallenstadt”, “Sposalizio”, “Sonetos 47, 123 del Petrarca”; Mosonyi Grabgeleit S. 194; Soirées de Vienne; Sueño de amor (Liebestraum) no 1, 3; Armonías poéticas: “Cantique d’amour”

• **Brahms.** Balada Op. 10 no 2 en re M; 16 Valses Op. 39; Intermezzi Op. 116 no 4 en mi M, no 5 en mi m, no 6 en mi M; Intermezzo Op. 117 no 1 en mib M; Intermezzo Op. 118 no 2 en la M; Romanza Op. 118 no 5 en fa M; Intermezzo Op. 76 no 6 en la M; Intermezzo Op. 116 no 2 en la m; Intermezzo Op. 117 no 2 en sib m; Intermezzi Op. 118 no 1 en la m, no 4 en fa m; Balada Op. 118 no 3 en sol m; Intermezzo Op. 119 no 1 en si m

- **Reger.** Lose Blätter Op. 13; 7 Valses Op. 11
- **John Field.** Nocturno No. 15
- **E. Grieg.** Liric Pieces Op. 43 No. 6; Op. 65 No. 6; Op. 71 No. 3

Moderno:

- **Albéniz.** Castilla (Suite Española); Evocación (Iberia)
- **Bartok.** 6 Danzas Búlgaras
- **Chabrier.** Paisajes, Tourbillón, Scherzo-Vals; Danza Villageoise
- **Debussy.** Balada; Suite Bergamasque no 1, 2, 4; Imágenes 1a serie no 1, 3; 2a serie no 1, 2; Estampas no 3 (Jardines bajo la lluvia)
- **Esplá.** Lírica Española Op.54 Vol. IV; La Pájara Pinta; Suite de Pequeñas Piezas.
- **Fauré.** Nocturnos Op. 33 no 1, 2; Barcarolas no 2, 5, 6, 8, 9; Impromptus Op. 25, Op. 31, Op. 34, Op. 91, Op. 102; Valses Capricho Op. 30, Op. 38, Op. 59, Op. 62
- **Granados.** Valses Poéticos (Completo); Escenas románticas no 5
- **Gershwin.** 3 Preludios
- Poulenc. Suite para piano; Tocata
- **Rachmaninov.** Momento Musical no 3; Elegía Op.3 no 1; Preludios Op. 23 no 3, 4; Op. 32 no 1, 11, 12; Op. 3 no 2
- **Román Alís.** La baja andalucía
- **Rodrigo.** 4 Estampas andaluzas no 3 y 4
- **Ravel.** Minueto antiguo; Pavana para una infanta difunta
- **Satie.** Jack in the box
- **Scriabin.** 4 Preludios Op. 48 (los 4); 2 Poemas Op. 32
- **Turina.** Orgía (de Danzas Fantásticas); Mujeres Españolas Op. 73 (Nos. III, IV, V)

Libros de consulta:

- Wolters, Klaus. "Handbuch der Klavierliteratur zu zwei Händen" (Ed. Atlantis Musikbuch)
- Margrath, Jane: The Pianist's guide to standard teaching and performance literature (Ed. Alfred Music)
- Hinson, Maurice: Guide to the Pianist's Repertoire (Ed. Indiana University Press)
- Rattalino, Piero. Historia del piano (Ed. SpanPress)

- Chiantore, Luca. Historia de la técnica pianística (Ed. Alianza Música)
- Ferguson, Howard. La interpretación de los instrumentos de teclado del siglo XIV al XIX (Ed. Alianza Música)
- Banowetz, Joseph. El pedal pianístico, técnicas y uso (Ed. Pirámide)
- Deschaussess, Monique. El intérprete y la música (Ed. Rialp)
- Neuhaus, Heinrich. El arte del piano (Ed. Real Musical)
- Rosen, Charles. El piano: notas y vivencias (Ed. Alianza)
- Schonberg, Harold C. Los grandes pianistas (Ed. Javier Vergara)
- Dalia, Guillermo. Cómo ser feliz si eres músico o tienes uno cerca (Ed. Mundi Música)

9. PROCEDIMENTOS DE AVALIACIÓN E SEGUIMIENTO DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA.

Seguindo as instrucións que se recollen no artigo 2º da orde do 8 de Febreiro de 2008 pola que se regula a avaliación e cualificación do alumnado que cursa as ensinanzas profesionais de música na Comunidade Autónoma de Galicia, e que indican que “[...]a avaliación terá un carácter formativo e orientador do proceso educativo e proporcionará unha información constante que permita mellorar tanto os procesos coma os resultados da intervención educativa[...]”, este departamento leva a cabo unha tripla avaliación: do proceso de aprendizaxe (que se desenvolveu no apartado correspondente de cada curso), da programación didáctica e da nosa labor docente.

O seguimento e avaliación das programacións será rexistrado por cada docente e tratado nas reunións periódicas do departamento, quedando constancia na acta daquelas desviacións e modificacións acordadas. Estas ideas e propostas de mellora serán incluídas na memoria final do departamento, xa que servirán de base para a elaboración da programación didáctica do vindeiro curso.

Por outra banda, a misión da Comisión de Coordinación Pedagóxica será a de garantir que as programacións didácticas dos distintos departamentos presenten coherencia secuencial entre todas elas, e indicar, se é o caso, as modificacións pertinentes que deberán ser realizadas polos departamentos.

Dende o Departamento de Tecla para avaliar a nosa programación didáctica teremos en conta os seguintes aspectos:

- **Obxectivos:** Adecuación ás necesidades específicas do alumnado e do Proxecto Educativo do Centro
- **Contidos:** Validez na súa elección con respecto aos obxectivos plantexados e adecuación ao nivel do alumnado

- **Actividades:** Atención á diversidade das capacidades e adecuación aos intereses do alumnado e aos seus ritmos de aprendizaxe.
- **Criterios metodolóxicos:** A adecuación e coherencia dos mesmos.
- **Os medios e recursos:** Avaliación dos criterios para a elección dos medios e recursos didácticos e a súa adecuación aos obxectivos propostos.
- **A avaliación:** Comprobarase a idoneidade e a adecuación entre criterios de avaliación, técnicas e procedementos, así como entre os criterios de avaliación, contidos e obxectivos
- **Alumnado:** A relación co alumnado, ademais do clima de convivencia e traballo.

10. PROCEDEMENTOS PARA REALIZAR A AVALIACIÓN INTERNA DO DEPARTAMENTO.

Do mesmo xeito que se indica no punto anterior, a avaliación do labor docente supón un dos tres elementos a avaliar dentro do noso sistema educativo xunto co proceso de aprendizaxe e a programación didáctica.

Será misión do profesorado realizar a análise dos datos que obteña trala avaliación do alumnado e da programación didáctica para realizar as diferentes adaptacións ou adecuacións das estratexias metodolóxicas co fin de mellorar os resultados acadados.

Para levar a cabo este proceso contarase tamén coa análise das enquisas de satisfacción do alumnado como vía alternativa ás clases para obter datos directos relativos á súa función.

Nas reunións do departamento trataranse todos estes puntos ademais dos que o profesorado considere relevantes, sen descoidar aspectos como os recursos materiais e persoais dos que dispón o propio departamento para ofrecer unha ensinanza de calidade, trasladando á Comisión de Coordinación Pedagóxica todo aquilo que se estime oportuno.